

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1167

29. KOLOVOZA 2025. CIJENA 50 DINARA

Obiteljski dan u Vajskoj

Tu smo, ima nas i zajedno smo

SADRŽAJ

5

O hrvatsko-srpskim odnosima
18. put u Golubiću Obrovačkom

Mržnju zamijeniti razgovorima

6

Istraživanje Demostata
o studentskim prosvjedima

U vrzinom kolu nepovjerenja i ideološke nehomogenosti

12

Vlč. Bela Stantić, svećenik
Subotičke biskupije u mirovini

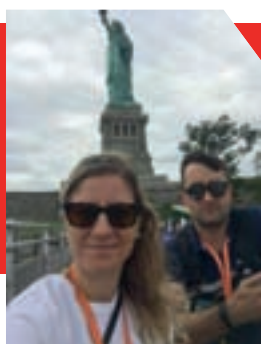
Ljubav prema Bogu i na- rodu – inspiracija za sve

16

Život između kontinenata:
ubotičani u Americi

Od studentske ljubavi do američkog sna

21

Unija poljoprivrednih
proizvođača Subotice

Zašto kasni gradski natječaj za poljoprivrednike?

26

Vese Barišić, Dubrovčanka
u Novom Sadu

Okusi igre s darovima mora

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

vlč. Vinko Cvijin (predsjednik), vlč. Josip
Ivešić, Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Ne-
venka Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić,
Amalija Šimunović, Mirjana Trkulja

RAVNATELJICA:

Karolina Bašić
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)
Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)

Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)

Zvonko Sarić

(novinar)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

FINANCIJE I RAČUNOVODSTVO:

Mirjana Trkulja

(tajnice@hrvatskarijec.rs)

(distribucija@hrvatskarijec.rs)

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

Iluzija

Od 1. rujna bit će nam lakše, da ne kažem jeftinije. A kako i ne bi bilo kada će pojeftiniti 3.000 proizvoda u trgovinskim lancima u kojima nas besramno kradu na maržama, smanjit će se kamatne stope na kredite, bit će popusta na cijenu električne energije, a pojeftinit će i ogrjevno drvo. I tu nije kraj. Za ostatak morat ćemo se srpjeti još petnaestak dana. Ekonomske mjere objavljene su dok i dalje traju višemjesečni prosvjedi i nasilje na ulicama, dok predsjednik poziva na dijalog, pa se mogu tumačiti i kao pokušaj da se malo odobrovolji nezadovoljan narod. Nažalost, popusti se ipak pamte kratko dok osjećaj nepravde, podjela i nesigurnosti traje mnogo duže.

Ekonomija, naravno, ima svoju logiku brojki. Prosječna plaća u Srbiji premašila je 110.000 dinara. Na prvi pogled – dobro zvuči. Ali medijalna zarada, ona koja preciznije otkriva koliko ljudi zaista zarađuju, iznosi 87.000 dinara. Polovica zaposlenih stala je upravo tu ili ispod toga.

Neće 1. rujna biti samo dan od kojeg bi trebali imati jeftiniju košaricu u trgovini, već i dan kada će početi nova školska godina. Ali ova će ipak biti drugačija. Nastavlja se na prošlu koja je završena u najmanju ruku turbulentno, ali napetosti, prosvjedi i podjele traju, dijele se otkazi prosvjetnim radnicima, što će biti izazov i za školsku godinu koja službeno počinje za nekoliko dana. O studentskoj godini da i ne govorim.

Jeste da rujna donosi popuste, ali i podsjetnik da ono što je stvarno skupo – društveno nepovjerenje i podjele – nema cijenu na akciji.

Z. V.

Postignut kompromis o predstavnicima Hrvatske u svijetu

Iako je bilo najavljeno te je postojao i službeni program, predsjednik Hrvatske **Zoran Milanović** u srijedu ipak nije primio veleposlanike. Ovako neočekivani obrat dobio je pojašnjenje, objavio je RTL, a prenio *net.hr*. Naime, kako su potvrdili iz Ureda predsjednika, susret se nije dogodio jer smatraju da su konzultacije u visokoj fazi dogovora pa jedan takav prijam u ovom trenutku nema smisla. Inače, predstavnici Hrvatske u svijetu – veleposlanici, konzuli i vojni izaslanici, okupili su se u utorak na godišnjoj redovitoj konferenciji u Zagrebu. Počela je vruća politička jesen, a na stolu je i pitanje imenovanja veleposlanika te su u tijeku razgovori Pantovčaka i Banskih dvora oko njihova imenovanja.

Iz Ureda predsjednika kazali su kako konzultacije ne žele komentirati dok se ne postigne dogovor i da će učiniti sve da do njega dođe.

Premijer **Andrej Plenković** prethodno je rekao da je dosadašnja blokada u pregovorima odraz predsjednika, a ne Vlade. Poznato je da je Vlada u Ured predsjednika poslala popis s 90-ak imena. Stigao im je uzvratni prijedlog od 20-ak imena.

Plenković je kazao kako su na njihovom popisu karijerni diplomati, odnosno ljudi iz sustava. Poznato je da je, kad se pregovaralo 2021. godine, predsjednik tražio podjelu 50-50, odnosno da on predloži polovinu diplomatske mreže. Premijer je tada to odlučno odbio.

Pregovori su sad u tijeku, što znači da je postignut određeni kompromis. Pitanje osjetljive teme o imenima za sada nitko ne želi komentirati. Kada bi se uskoro i postigao dogovor, za očekivati je da veleposlanici ne bi mogli na nove funkcije prije siječnja ili veljače, piše *net.hr*.

J. D.

Donacija računala za podršku obrazovanju u Beogradu i Hrtkovcima

Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Republici Srbiji i Veleposlanstvo Suverenog Vojnog Malteškog Reda donirali su četiri računala za potrebe Fondacije *Antun Gustav Matoš* u Beogradu i župe svetog Klementa u Hrtkovcima. Donacija ima za cilj unaprijediti obrazovne mogućnosti i digitalnu pismenost u lokalnim zajednicama.

Jedno računalo namijenjeno je Fondaciji, a tri župi svetog Klementa, čime se omogućuje kvalitetnija edukacija, lakši pristup suvremenim tehnologijama i podrška aktivnostima u zajednici.

Donaciju su uručili zamjenik veleposlanika RH doc. dr. sc. **Ivan Zečko-Pivač** i zamjenik veleposlanika Malteškog reda prof. dr. sc. **Nenad Prokić**, istaknuvši važnost digitalne uključenosti za društveni razvoj. »Ovo nije samo donacija opreme, već ulaganje u obrazovanje i budućnost«, poručili su.

Zahvalnost su izrazili i upravitelj Fondacije **Marin Piučković** te velečasni **Ivica Živković**, naglašavajući koliko

će ova podrška unaprijediti njihove aktivnosti i doprinijeti radu s djecom i župljanima.

Oba veleposlanstva najavila su nastavak sličnih inicijativa usmjerenih na jačanje obrazovanja, digitalne pismenosti i podrške lokalnoj zajednici.

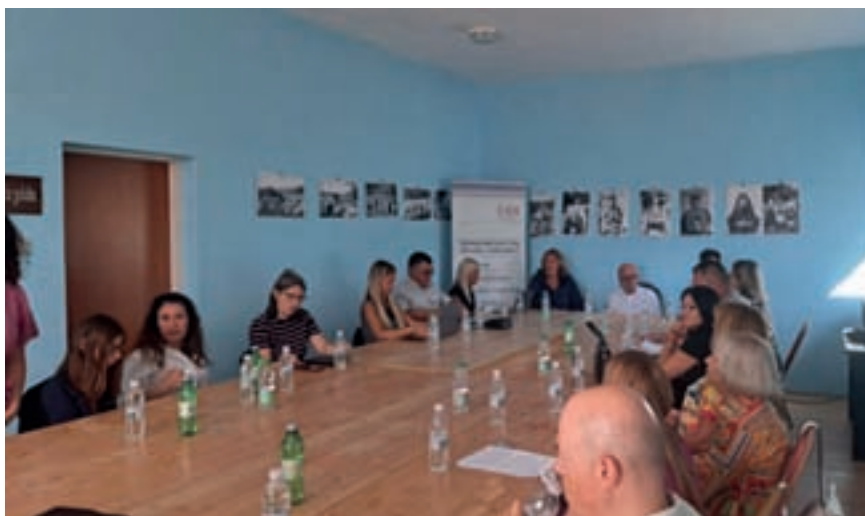
H. R.

O hrvatsko-srpskim odnosima 18. put u Golubiću Obrovačkom

Mržnju zamijeniti razgovorima

U Golubiću Obrovačkom u Hrvatskoj osamnaesti je puta održan međunarodni stručni skup koji se bavi hrvatsko-srpskim odnosima. Skup se održava u organizaciji Udruge za povijest, suradnju i pomirenje iz Golubića Obrovačkog, Centra za istoriju, demokratiju i pomirenje iz Novog Sada te Instituta za istraživanje migracija iz Zagreba, a ima za cilj jačanje suradnje, povjerenja i održivog razvoja dviju zajednica.

Darko Gavrilović iz Instituta za istraživanje migracija izrazio je nadu da budući skupovi neće biti posvećeni istoj temi – srpsko-hrvatskim odnosima, već da će odnosi dviju država biti bolji i kvalitetniji te da će se baviti temama poput turizma, agrogospodarstva i da se ljudi neće dijeliti prema nacionalnosti, već prema tome žele li raditi i napredovati.

»Oprost je ključna stvar ako želimo poći dalje. To su razlozi naših 18 skupova u Golubiću i nažalost stalno ponavljam da mi je žao što svake godine moram pričati o pomirenju, oprost, razumijevanju i toleranciji jer nesreća ne dolazi od običnih ljudi, već od političkih elita koje su nesposobne graditi normalan život i onda prave probleme. Najlakše je potaknuti čovjeka na mržnju«, rekao je Gavrilović.

Cilj je zacijeliti rane

Predsjednik Centra za istoriju, demokratiju i pomirenje **Janko Veselinović** ocijenio je da se srpsko-hrvatski odnosi moraju i dalje pozitivno razvijati usprkos nedavnim zbivanjima koja se trenutno negativno odražavaju na srpsku i hrvatsku manjinu.

»Što je cilj našeg skupa? Da mržnju zamijenimo razgovorima, da mržnju zamijenimo razmišljanjima gdje se unaprijed neće stvarati predrasude o onome drugome

samo zato što dolazi iz druge nacionalne zajednice. Cilj je da zacijelimo neke rane koje su nastale u odnosima Srba i Hrvata, a koje su ove godine dodatno produbljene, trideset godina nakon rata, što po meni nije normalno. Neki drugi narodi razmišljaju o životu na Marsu i nekim drugim planetima, a mi ovdje na Balkanu, gdje nas je sve manje, sijemo mržnju. Mi smo danas tu nakon punih osamnaest godina da pokušamo družiti se i upoznati se«, poručio je Veselinović.

Obje zajednice traže mir

Savjetnik za EU i manjinska pitanja pri Hrvatskom nacionalnom vijeću **Darko Sarić Lukendić** ukazao je na to da su manjine prve na udaru u dubokoj krizi u kojoj se nalazi srbijansko društvo – konkretno zaustavljanjem i blokadom procesa izrade Akcijskog plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina te smanjenjem proračuna za manjine.

On je upozorio i na govor mržnje prema Hrvatima te na povratak retorike iz devedesetih:

»U Srbiji se na dnevnoj razini nas, Hrvate, izjednačava s ustašama! Ovo je novi oblik političkog ekstremizma. Dakako, sve ovo štetno utječe na položaj nas Hrvata u Srbiji, no istovremeno je velika nepravda prema žrtvama ustaških zločina i njihovim potomcima jer se na ovaj način njihovo stradanje i žrtva prljaju, banaliziraju i bagateliziraju«.

Anja Šimpraga iz Srpskog narodnog vijeća istaknula je da dvije institucije – Srpsko narodno vijeće i Hrvatsko nacionalno vijeće – najbolje osjećaju na svojim plećima koliko je teško biti Hrvat u Srbiji i Srbin u Hrvatskoj:

»Obje zajednice samo traže mir, da na ovim prostorima ne pričamo što je bilo prije više od trideset godina, nego na koji način revitalizirati ovaj kraj, dovesti vodu u svako selo svakom stanovniku«, rekla je Šimpraga.

Gradonačelnik Obrovca **Ante Župan** rekao je kako je tema suživota Hrvata i Srba od značaja za lokalnu zajednicu, ali i šire, zbog čega je važno i širu zajednicu uključiti u postojeću raspravu.

Nakon svečanog otvaranja, skup je nastavljen izlaganjima na znanstvenim panelima »Povijesna gledišta na hrvatsko-srpske odnose« i »Umrežavanje turističkih subjekata bukovačkog kraja i južne Like«.

U sklopu skupa otvorena je i izložba na temu pomirenja **Dragane Vukanac**.

J. D.

U vrzinom kolu nepovjerenja i ideološke nehomogenosti

Političke partije se općenito percipiraju kao organizacije koje djeluju u skladu s vlastitim interesima, te je nepovjerenje, kako u vlast, tako i u oporbu, zaključuje se u istraživanju, objašnjenje zašto većina ispitanika ocjenjuje odluku studenata u blokadi da se distanciraju od političkih partija kao ispravnu i promišljenu

Istraživačko-izdavački centar i medijsko-sociološki portal Demostat iz Beograda pokrenuo je seriju razgovora posvećenih razumijevanju fenomena studentskih prosvjeda, a u tom cilju su proveli i istraživanje političkih stavova, motiva i iskustava studenata beogradskih fakulteta. Istraživanje je eksplorativnog karaktera i kombinira kvalitativne i kvantitativne metode. Izvještaj o rezultatima istraživanja napisala je psihološkinja **Sara Kalember**, upitnik je kreirao **Srećko Mihailović**, a istraživački tim činile su još i **Milica Mandić** i **Mina Despotović**.

Cilj istraživanja bio je ispitati političke stavove, motive i iskustva studenata beogradskih fakulteta u kontekstu aktualnih studentskih prosvjeda, kao i razumjeti način na koji mladi percipiraju svoju ulogu u društvenim promjenama, političkom sustavu i medijskom prostoru. Istraživači su nastojali steći uvid u obrasce studentskog političkog angažiranja kao i uvid u subjektivna značenja, vrijednosti i osjećanja koja studenti vezuju za svoj angažman i društveni kontekst u kojem djeluju. U istraživanju je sudjelovalo 123 studenta, koji su na neki način povezani s aktualnim prosvjedima – bilo kroz aktivno sudjelovanje, prisustvo na plenumima ili kroz pasivno praćenje događanja.

Nepovjerenje i u vlast i oporbu

Rezultati ukazuju na nizak nivo povjerenja i zainteresiranosti mlađih generacija za tradicionalne medije, ali i na sve veći značaj društvenih mreža kao kredibilnog izvora informacija i ključnog alata za organizaciju i mobilizaciju u okviru studentskih prosvjeda. Ispitanici su u najvećem broju nezadovoljni aktualnom vlašću, a dvije trećine ispitanika tvrdi i da se ne osjećaju sigurno u Srbiji. Skoro 95 posto ispitanika želi da Srbija bude država u kojoj su izvršna, sudska i zakonodavna vlast samostalne, a institucije snažne i nezavisne. Političke partije se općenito percipiraju kao organizacije koje djeluju u skladu s vlastitim interesima, te je nepovjerenje, kako u vlast, tako i u oporbu, zaključuje se u istraživanju, objašnjenje zašto većina ispitanika ocjenjuje odluku studenata u blokadi da

se distanciraju od političkih partija kao ispravnu i promišljenu.

Veliki broj ispitanika ističe kako postoji razlika između političkog i stranačkog djelovanja, ističući da zahtjevi studenata jesu politički ali nisu stranački obojeni. Studentski prosvjedi se vide kao autonomna, građanska borba za pravdu i protiv korupcije. Ipak, iako prevladava nepovjerenje prema političkim akterima, pojedini ispitanici smatraju kako je došlo vrijeme da se studenti povežu s oporbenim strankama, vjerujući da bi zajedničko djelovanje moglo pridonijeti ostvarivanju zahtjeva studentskih prosvjeda.

»Svaka partija ima neke koristi od studentskog djelovanja, a studenti su toga svjesni i zato se pokušavaju od toga ograditi. Prosvjedi su građanski, iza njih stoje studenti koji se za to zalažu i stoje kao narod bez vođe iz neke partije«, jedno je od mišljenja, koje se navodi u izvještaju.

Oko 90 posto ispitanika glasovalo je na prethodnim parlamentarnim izborima u Srbiji, a više od 90 posto bi izišlo i na sljedeće izbore. Međutim, svi oni – sa skoro 96 posto odgovora – smatraju da izborni proces u Srbiji nije bio pošten.

Polovica studenata protiv pristupanja EU

Po pitanju pristupanja Srbije Europskoj uniji, gotovo polovica ispitanika izjasnila se protiv ulaska, dok je oko trećine podržalo članstvo. Malo više od četvrtine ispitanika nije imalo jasno opredjeljenje, navodeći da ne znaju koja bi opcija bila bolja za Srbiju. Glavni razlozi »za« ulazak u EU su jačanje demokratskih institucija, usklađivanje s europskim standardima u obrazovanju, zdravstvu i pravosuđu, prihvaćanje europskih vrijednosti, kao i ekonomski razvoj, otvaranje tržišta, poboljšanje životnog standarda i sloboda kretanja. Suprotno tome, protivnici članstva navode očuvanje suvereniteta i teritorijalnog integriteta, nepovjerenje u politiku država članica prema Srbiji, bojazan od političkog uvjetovanja, kao i od gubitka kulturnog identiteta i pretvaranja Srbije u zavisnu, »kolo-

nijalnu» državu. Zanimljivo je da je pitanje Kosova, iako je često centralna tema euroskeptičkog diskursa, spomenuto u obrazloženju protivljenja ulasku u EU samo u pet slučajeva.

»Najbolje da se posvetimo Istoku. Kada bismo ušli u EU, potpuno bi nam uzeli kontrolu nad Savom i Dunavom«, »EU nas mrzi! Ostat ćemo kolonija, Hrvatska je izjavila kako im ništa dobro nije donijela!« »Što da tražimo u uniji sa zemljama koje su nas bombardirale i bile protiv nas u svim situacijama (Kosovo, Republika Srpska)«, neki su od odgovora na ovo pitanje.

A odgovori koji idu u prilog priključenju EU navode europske vrijednosti, investitore, društvenog napretka, razvoj ekonomije, međunarodne suradnje, tržišta, bolje uvjete za život i veće mogućnosti.

Lijevi i desni, crveni i zeleni, nacionalisti i anacionalisti

»Studentski prosvjed jeste razdrmao društvenu žabokrečinu i pokrenuo neke procese, ali kao da je pospješio vrzino kolo u kome ne valja vlast ali ne valja ni oporba, a novu ne umijemo ili nećemo da napravimo«, ocijenio je sociolog i glavni istraživač Demostata Srećko Mihailović, sudjelujući u Demostatovom razgovoru o fenomenu studentskih prosvjeda, tvrdeći kako to nije ništa novo i nije samo studentsko viđenje stvari.

»Mislim da su studenti do sada učinili mnogo toga i na djelu je drugačije razumijevanje politike i organizacije političkog rada. Studenti su pokazali kako je moguće ono što većina ljudi u ovom društvu smatra da je nemoguće, da se u jednoj koloni, na jednom polju, susretnu i lijevi i desni, crveni i zeleni, nacionalisti i patriote i anacionalisti, iz jednih i iz drugih stranaka, da su u stanju odrediti se prema jednom, dva ili tri cilja a ne da kažu nema odgovo-

ra da u toj vreći rogovi ne mogu zajedno. Znači li to oporbeno-studentski front na Vučićev front? Možda izgleda tako, plašimo se te bivarijantne situacije. Nećemo dvije strane jer je to loše, nego hoćemo deset jer je to bolje. Ne znam zašto bi podjela na dva bloka, dan i noć, bila mnogo lošija od ove situacije u kojoj ne znamo je li dan ili noć«, rekao je Mihailović, govoreći o istraživanju.

Govoreći o mogućnosti formiranja dvopartizma u Srbiji Mihailović je rekao kako postoje dvije grupacije, ali da se radi o podjeli na »eksploatirane« i na »one koji eksploatiraju«.

»U srpskom društvu postoje građani koji su eksploatirani i oni koji eksploatiraju. U ovom političkom dobu imamo ujedinjene eksploatatore s političkim vodstvom, oni su u dilu a račun plaćaju oni koji su izrabljeni. Kada gledamo društvenu strukturu, ona je jasna već mnogo godina unazad, vidljiva je podjela na niže i više društvene slojeve«, rekao je Mihailović.

Programski direktor Demostata, sociolog **Zoran Panović** ukazao je na ideološku nehomogenost među studentima koja se vidjela u istraživanju, jer u anketi jedan dio studenata kaže kako je zabrinut za identitet Srbije i srpstva što se može smatrati kao uvjetno desna pozicija, dok se drugi boje da će zemlja postati kolonija u globalnom kapitalizmu. Mihailović je dodao kako su iz školskih programa izbačeni predmeti koji se odnose na neka realna zbivanja u društvu, na sociologiju, na opće poznavanje društva. Objašnjava da je ovdje dosta toga usmjereno na prikriivanje stvari i da je jedan od najvećih uspjeha studenata što su to razgolitili.

»Pokazalo se tko je kakav, kolika je nemoć oporbe a kolika moć vlasti da upotrijebi silu bez obzira na pravdu i zakone«.

J. D.

Populizam i kratkoročno poboljšanje

Predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** predstavio je 24. kolovoza paket ekonomskih mjera koji obuhvaća šest ključnih područja a koje bi se trebale početi primjenjivati od 1. rujna.

Ograničenje trgovačkih marži prva je mjera kojom će za oko 3.000 proizvoda iz 23 grupe proizvoda marže biti smanjene na maksimalno 20 posto. Mjera će obuhvatiti oko 24 maloprodajna lanca kao što su *Delhaize*, *Mercator*, *Lidl*, *Univerexport*, te mnoge druge regionalne trgovce.

Smanjenje cijena i kamata

Druga je mjera niže kamatne stope na kredite koje će važiti najprije šest mjeseci uz plan da se definiraju zakoni do kraja godine. Vučić je najavio da će kamate biti povoljnije i dostupne širem sloju stanovništva, ne samo siromašnima.

Planiraju se i izmjene zakona o izvršenju i obezbeđenju (ZIO) radi zaštite građana od pretjeranih postupaka izvršitelja.

Uvedeni su povoljniji uvjeti za plaćanje računa za struju pa će građani koji plate do 28. u mjesecu dobijati dodatnih 5% popusta i ukupno 10% uz postojeće pogodnosti.

Dio paketa je i smanjenje cijena ogrjevnog drveta.

Vučić je najavio i usvajanje novih zakonskih rješenja do kraja godine – Zakona o trgovini, Zakona o zaštiti potrošača (s isticanjem cjenika i zabranom lažnih akcija) te Zakona o sprječavanju nepoštenih trgovačkih praksi.

Najavljen je i novi paket mjera sredinom rujna.

Dogovaranje umjesto konkurencije

Profesor Ekonomskog fakulteta u Beogradu **Ljubodrag Savić** ocijenio je program dobrim te je istaknuo da će na provođenju mjera biti otpora, posebno u dijelu kojim se ograničavaju marže.

»Mjere koje nam je predsjednik prezentirao svedu se na to da se nepristojno visoke marže, u nekim situacijama i preko 40 posto, svedu na 20 posto. Samo čovjek koji ništa ne razumije može biti protiv toga«, rekao je Savić za *Kurir*.

»Samo je pitanje što su posljedice toga, odnosno može li se država izboriti s velikim multinacionalnim kompanijama, a ima ih četiri. Hoće li takve uvjete prihvatiti? Oni su došli u Srbiju i isto tako mogu otići i naravno nije to tako jednostavno, ali to je logika svjetskih kompanija«, rekao je Savić.

On smatra da bi situacija bila značajno povoljnija kada bi se u međuvremenu formirala i počela funkcionirati još

jedna ili dvije nacionalne kompanije. Savić ističe kako je dogovaranje oko cijena jedan od problema u funkcioniranju velikih trgovinskih kompanija u Srbiji, čime se remeti konkurencija kao osnovni preduvjet zdrave tržišne privrede u kojoj ponuda i tražnja odlučuju o svemu.

»Ovdje je ipak jedno oligopolsko tržište, isparcelizirano, podijeljeno i nema baš neke konkurentske borbe«, objasnio je Ljubodrag Savić.

Profesor **Mihajlo Rabrenović** ocijenio je da su mjere dosta dobro izbalansirane i ako se budu dobro provodile, trebale bi dovesti i do očuvanja i rasta privrednih aktivnosti, do rasta standarda.

»Kad govorimo o inflatornom riziku, on može postojati samo ako ta potrošnja bude rasla brže od domaće proizvodnje, zato je važno da država nastavi podržavati domaću poljoprivredu i industriju«, rekao je.

»Marketing«, a ne rješavanje problema

Pojedini ekonomski stručnjaci i predstavnici oporbenih stranaka kritizirali su mjere kao populističke i politički motivirane, ocjenjujući da donose samo kratkoročno poboljšanje i donose inflacijski rizik. Ekonomist **Saša Đogović** ocijenio je da je ograničavanje marži populistički potez koji služi više za »marketing« negoli za stvarno rješavanje problema. Ekonomist i potpredsjednik Stranke slobode i pravde **Dušan Nikezić** ocijenio je za *Novu* da su predložene mjere skup iznuđenih predizbornih obećanja, koja nemaju nikakvo pokriće u proračunu, pa će se financirati dodatnim zaduživanjem. Kazao je i da su, mjere poput simboličnog sniženja cijena beskorisne u borbi protiv inflacije, te da inflacija u Srbiji ostaje visoka i druga najveća u Europi (14,8%). On ocjenjuje da su mjere pokušaj skretanja pažnje s nezadovoljstva građana.

Reagirajući na kritike mjera predsjednica Narodne skupštine **Ana Brnabić** izjavila je da oni koji kritiziraju ekonomske mjere koje je predstavio predsjednik Vučić ponovo pokazuju kako nemaju nikakav plan, program i viziju, kao i da nemaju bolje rješenje od onog što Vučić nudi građanima. Brnabićeva je rekla kako je napad zbog novih mjera još jedan od dokaza da je oporbenim medijima loše apsolutno sve što uradi predsjednik Srbije. Istakla je da je novi set mjera namijenjen običnim ljudima koji su najviše pretrpjeli između 2000. i 2012 godine.

J. D.

U posjetu karaševskim Hrvatima, najstarijoj i najistočnijoj autohtonoj hrvatskoj skupini (II.)

Jezik – otok i rudnik

Kako se i nakon osam stoljeća sačuvao u mjeri da i danas može poslužiti kao pravi rudnik dijalektolozima, pun arhaizama, neobične leksike, a i otvoren za utjecaje koji su došli od naroda s kojima su bili u kontaktu? . »Prvi učitelji hrvatskog jezika u ovom kraju bili su svećenici, a zatim i kantori koji su bili vjeroučitelji. Tako smo sačuvali ne samo jezik nego i identitet«, kaže vlč. Milan Sima. Kao drugi razlog tako dugog uspješnog očuvanja jezika naš sugovornik kaže da su ljudi ovdje živjeli kompaktno: rijetko su napuštali svoj kraj, a ono što su imali bilo im je dovoljno za skroman život

Druge stvar koja vas se – osim već spomenute gostoprimljivosti – dojmi u karaševskom kraju zacijelo je jezik, odnosno govor kojim komuniciraju tamošnji Hrvati. Kako se i nakon osam stoljeća sačuvao u mjeri da i danas može poslužiti kao pravi rudnik dijalektolozima, pun arhaizama, neobične leksike i otvoren za utjecaje koji su došli od naroda s kojima su bili u kontaktu (ponekad bugarska i makedonska varijanta komparacije pridjeva, te »dakavizmi« kao najupečatljiviji)? Svatko koga pitate, i obrazovan i onaj s osnovnom školom, za to će vam navesti dva osnovna razloga: obitelj i Crkvu. U obitelji se, kako smo i u prošlom broju pisali, i danas govori hrvatski, a u crkvi su mise također isključivo na hrvatskom jeziku. I tako stoljećima unazad.

Od misa u kućama...

Podimo, onda, od Crkve jer nam je **Petar Hačegan** i za ovaj dio reportaže o karaševskim Hrvatima osigurao mjerodavnog sugovornika. Župnik u Klokotiću, koji mise drži i u Vodniku, vlč. **Milan Sima** kaže ono što smo i sami vidjeli tijekom boravka u ovom kraju: svih sedam sela imaju svoje crkve, ali je njihova starina posve različita. Najstarija je crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije u Karaševu, koja će sljedeće godine obilježiti 300 godina postojanja (!), a odmah iza nje je ona u Ravniku, sagrađena 1789. Najveća je crkva svetog apostola Filipa Jakova u Klokotiću, čija je gradnja započela 1843., a završena je 1846. Nekako u isto vrijeme, 1844., završena je i crkva svetog Mateja u Lupaku dok je Crkva u Vodniku, u kojoj smo i razgovarali, najmlađa i izgrađena je 1985. Naš sugovornik kaže da su

u vrijeme komunizma sagrađene još dvije crkve: u Nermiđu 1970. i u Jabalču 1972. Vlč. Sima iznosi jedan zanimljiv detalj vezan za doba, a posebno razloge, izgradnje tri najmlađe crkve u karaševskom kraju:

»U ova tri sela gdje ni u prošlom stoljeću nije bilo crkve mise su održavane u školama, domovima kulture ili pak u privatnim kućama. U Nermiđu, u mom rodnom selu, mise su održavane u našoj kući. Moj djed i otac stavili su na raspolaganje jednu prostoriju i svake nedjelje župnik iz Karaševa dolazio je tamo slaviti svetu misu. A onda su jednog dana, tako su mi pričali, mještani odlučili izgraditi crkvu i, bez obzira na probleme kojih nije manjkalo, u tome su i uspjeli. Jednostavno: imali su čvrstu vjeru i nisu se bojali«.

Vlč. Sima kaže da danas u župi u Klokotiću i filijali u Vodniku ima oko 1.100 vjernika, ali i dodaje da je ta brojka znatno umanjena zbog brojnih obitelji koje su se od-

selile u Austriju i Njemačku, koje u rodni kraj, pa tako i u crkve, dolaze za velike svetkovine, prije svega za Uskrs i Božić. I pored toga, vlč. Sima kaže da se ne može žaliti, jer su crkve pune, posebno nedjeljom.

Teme jezika tijekom razgovora i on se dotaknuo:

»Činjenica je da je Crkva imala velikoga utjecaja u očuvanju jezika. Još u vrijeme doseljavanja Hrvata u ove krajeve, a prva spominjanja sežu do XIII. stoljeća, zajedno s njima došli su svećenici, franjevci i isusovci. Nakon toga bilo je još tri-četiri vala naseljavanja, ali su svećenici sve vrijeme bili oni koji su držali ljude na okupu, ali i učili djecu prvim slovima. Naime, prvi učitelji hrvatskog jezika u ovom kraju bili su svećenici, a zatim i kantori koji su bili vjeroučitelji. Tako smo sačuvali ne samo jezik nego i identitet«.

Kao drugi razlog tako dugog uspješnog očuvanja jezika naš sugovornik kaže da su ljudi ovdje živjeli kompaktno: rijetko su napuštali svoj kraj, a ono što su imali bilo im je dovoljno za skroman život. A sada... Pa znate i sami.

Do rasprodaje za kupovinu

Osim doma, škole i crkve, mjesta na kojima se njeguje očuvanje tradicije, pa tako i jezika, zacijelo su i institucije kulture. U ruralnim sredinama, kakav je karaševski kraj, to su uglavnom domovi kulture, poneka knjižnica i kulturno-umjetnička društva. Najstariji KUD u ovom kraju nalazi se u Klokotiću i osnovan je još 1948. godine. Predsjednik KUD-a *Klokotić* **Milja Vatav** kaže da Društvo danas ima aktivnih oko 35 članova (a za veće manifestacije i šezdesetak), koji djeluje u dvije sekcije: folklornoj, i od prije deset godina i tamburaškoj. Kao i prethodnik mu

o misama u kućama, i Milja Vatav ima zanimljiv odgovor na pitanje kako se snalaze za nošnje:

»Nošnje? Pa svatko ih ima doma. Ako nemaju od starije, onda naprave sami. Jeste da se to vremenom promijenilo, ali ne toliko da jako odudara«.

Osim onih iz svog kraja, Vatav kaže da su onedavno počeli učiti i plesove iz Međimurja i Turopolja. On s ponosom ističe da je KUD *Klokotić* prije dvije godine obilježio 75 godina postojanja kada su im došli i gosti iz Hrvatske: Ogranak *Hrvatske sloge* iz Buševca (s kojima imaju pol vijeka dugu suradnju), te oni noviji: KUD *Ivan Goran Kovačić* iz Velike, KUD *Sveti Roko* iz Filip Jakova i Folklorno društvo *Umag* iz istoimenog istarskog mjesta.

Tijekom večere, koju nam je u sjedištu župe u Klokotiću priredio vlč. Milan Sima, Milja Vatav pričao nam je detalje koji samo svjedoče o čistoj duši stanovnika ovoga kraja:

»I sâm se sjećam koliko je siromaštvo bilo za vrijeme **Ceaușescua**: ljudi su mjesečno dobijali litru ulja i po kilogram brašna i šećera, a za kruh si morao ići u grad. Pa ako nisi na vrijeme stigao u red, snalazio si se kako si

znao. U to je vrijeme počela i naša suradnja s KUD-om u Buševcu i jednom prilikom bili su njihovi gosti. Kada su se vratili, pričali su nevjerovatne price: hrane u izobilju, trgovine opskrbljene, kupaonice... Otac nam je iz Hrvatske donio vreću slatkiša i to nam je moralo biti dosta za

cijelu godinu, pa smo jeli po bombon dnevno, a i rjeđe. Kao da su bili u Americi! Kada je došlo vrijeme da se posjet uzvрати, odnosno da oni dođu kod nas, ljudi su prodavali stoku i vrijednosti iz kuće da bi kupili nov namještaj ili krevete kako se ne bi osramotili pred svojim gostima».

Hrvatska grančica, sama kao i drugi

Mediji su u novije vrijeme također mjesta koja ne samo da njeguju, nego mogu i poticati na učenje materinskog jezika. Hrvati jednom mjesečno (petkom) imaju na temišvarskoj televiziji emisiju na hrvatskom, u Ričici se nalazi radijski studio koji tjedno (također petkom) emitira emisiju na hrvatskom, a u Karaševu, u okviru *Zajedništva Hrvata*, izlazi mjesečnik *Hrvatska grančica*, koji izlazi 31 godinu. U zaglavlju *Hrvatske grančice* piše da je riječ o dvojezičnom glasilu Hrvata u Rumunjskoj, ali je većina njih na 16 stranica pisano ipak hrvatskim jezikom. Glavni urednik **Ivan Dobra** kaže, da je, osim njega, u uredništvu uposlano još dvoje ljudi, a u impressumu lista nalazi se još četiri imena vanjskih suradnika.

»Prvo izdanje *Hrvatske grančice* objavljeno je u jesen 1994. i ona je nastala odredbama rumunjske Vlade, ali i zahvaljujući organizaciji *Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj*. Inače, *Zajedništvo Hrvata u Rumunjskoj* zalaže se za očuvanje svih komponenti hrvatskog identiteta i

upravo u takvom sklopu nastala je i *Hrvatska grančica*. Tijekom vremena nastojali smo biti objektivni kroničari događaja unutar ovdašnje hrvatske zajednice, ali i one u županiji Tamiš. Tako smo od početka pratili događaje vezane za gospodarstvo, kulturu, administrativna pitanja, vjeru i sport«, kaže Dobra.

Budući da se ovaj mjesečnik ne prodaje, nego uz pomoć distributera dijeli, sugovornik kaže da je *Hrvatska grančica* prisutna u domovima svih sedam sela karaševskog kraja. Kada je riječ o financiranju, Ivan Dobra kaže da sredstva stižu isključivo od rumunjske države, a iz Hrvatske putem Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske kada je riječ o određenim projektima. Međutim, kako kaže, to se uglavnom odnosi na druge institucije (poput obnove škola, primjerice), ali ne i na *Hrvatsku grančicu*. Kada je riječ o kontaktu sa srodnim medijima u drugim zemljama u kojima Hrvati žive, Dobra sa žaljenjem konstatira:

»Ne, nemamo kontakata s medijima u drugim zemljama u kojima Hrvati žive. Ne znam zašto je to tako, ali je tako. Jedinini naši kontakti vezani su za seminare kada se zajedno nađemo u matičnoj nam domovini«.

Zlatko Romić

Vlč. Bela Stantić, svećenik Subotičke biskupije u mirovini

Ljubav prema Bogu i narodu – inspiracija za sve

»Na svim poljima treba čuvati ono što imamo. Treba ljude animirati, ohrabriti. To je nešto dobro i prirodno, što nam Crkva i naš narod daje. Mi se nismo nikada nikome nametali, mi smo ponosno živjeli svoje i to treba ljudima današnjice – ohrabrenje«, rekao je vlč. Bela Stantić

Intervju vodila: Željka Vukov

Svi oni koji su imali prilike surađivati ili biti u župi u kojoj je služio, dobro znaju kako vlč. Stantića krase skromnost i jednostavnost, te skrb za drugoga. Na svom svećeničkom putu nije samo vjernike, pa i nevjernike vodio k Bogu, nego je uz to svakodnevno svjedočio ljubav prema svom narodu bunjevačkog roda, hrvatskog naroda.

► Ove godine dobili ste dvije nagrade – priznanja. **Crvenu penkalu** za doprinos obrazovanju na hrvatskom jeziku koju dodjeljuje Hrvatsko nacionalno vijeće »za doprinos i rad kao vjeroučitelj u školi i na župnom vjeronauku, ali i za razvijanje ljubavi prema hrvatskom jeziku i kulturi«, te nagradu Katoličkog društva **Ivan Antunović** za dugogodišnji neumorni rad u pastoralnoj službi i promicanju kršćanskih vrijednosti. Koliko Vam znače ova priznanja?

Nikada nisam očekivao nagrade. Niti sam se ovoga puta nadao, ili očekivao, jer nisam radi njih niti radio. Radio sam uvijek Bogu na slavu i za dobro naših ljudi. Ali hvala onima koji su prepoznali rad, neka ih sve Bog blagoslovi i uzvрати im na druge načine, da imaju snage i mogu nastaviti ono što smo mi započeli.

► Prošle godine obilježili ste 60 godina svećeničkog poziva. Sada ste u mirovini, kako prolaze Vaši dani? Imate li nekih obveza ili je u pitanju Vaša dobra volja i zdravstvene mogućnosti?

Bogu dragom hvala i našim poglavarima, jer ja sada, pa i svi drugi svećenici imamo mogućnost odmarati se, ali i raditi. Radim koliko je moguće. Išao sam u ispomoć u svoju staru župu u Uskrsnuće Isusovo, idem i kod neokatekumena, kod franjevaca u ispomoć... Volim raditi i radio sam cijeli život. Bogu dragom hvala za zdravlje i dugačak

Vlč. Bela Stantić rođen je 8. kolovoza 1939. godine u Tavankutu, u brojnoj obitelji, s desetero djece od oca **Petra** i majke **Dominike**, rođ. **Jozić**. Osnovnu školu i dva razreda gimnazije pohađao je u Subotici, a školovanje zatim nastavio na bogosloviji u Đakovu. Za svećenika Subotičke biskupije zaređen je u subotičkoj katedrali 29. lipnja 1964. godine polaganjem ruku mons. **Matije Zvekanovića**. Bio je kapelan u Adi, Titelu, te u katedrali sv. Terezije Avilske u Subotici. Potom, četiri godine župnik u Maloj Bosni i više od četiri desetljeća, točnije 47 godina u župi Uskrsnuća Isusova u Subotici.

život, koji nisam mogao ni očekivati. Možemo reći da je tu do sad 65 godina aktivnog rada. Za mene je to dar, i ne znam jesam li ga dobro iskoristio, ali trudio sam se. Radio sam puno toga što se možda nije niti očekivalo od mene, a to je da sam pored pastoralnog rada u župi, nastojao vidjeti potrebe svoga naroda. To me je jako privlačilo i Bog mi je dao tu milost da sam došao u Suboticu i tu sam mogao vidjeti potrebe. Imao sam dojam da naši ljudi samo »životare«, nisu imali svijesti za svoje. Zahvaljujući biskupu **Ivanu Antunoviću** imamo puno toga, ali on nažalost nije doživio rezultate svoga rada. Poslije je to prepoznao naš biskup **Lajčo Budanović**, koji je znao i vidio puno toga.

► **Gdje god da ste bili u službi ostavili ste nešto po čemu Vas se ljudi sjećaju, no 47 godina u jednoj župi nešto je što se ne zaboravlja. I danas ste na raspolažanju tamo kada je pomoć potrebna. Kakva sjećanja nosite iz ove župe?**

Župu Uskrsnuća Isusova doživio sam kao svoju obitelj. Naišao sam na podršku mladih ljudi. Formirali smo Pastoralno vijeće, koje je istina već bilo propisano i postajalo je, ali sam želio da se ljudi laici više angažiraju oko rada u župi. Da skupa mislimo i radimo. Oni su pratili sve ono što smo radili i jako me podržavali. Kad je bilo što trebalo raditi, bilo je prihvaćeno. Već sljedeće godine, od kako sam došao, 1973., pravili smo novi oltar i preuredili svetište. Bilo je tu brojnih radova i ulaganja, a paralelno se radila i Kalvarija – kapelica i postaje. Pokušali smo je bar donekle urediti jer je bila stara i zapuštena. Na Kalvariji su radile cijele obitelji, od roditelja do djece. Svi su davali svoj doprinos. Tamo, u toj župi sam se osjećao kao kod kuće. Svi su željeli pomoći, hrabрили me, podržavali. Toličke godine koje sam tamo proživio uopće nisam vidio kao teret. Puno toga je trebalo raditi prvenstveno duhovno, a potom i ono materijalno.

► **Danas tome svjedoče brojne obitelji i pojedinci koji su tada bili djeca ili eventualno mladi ljudi. Možda je najbolji pokazatelj koliko ste u tome uspjeli upravo to što su svi oni danas, u kojoj god župi bili, aktivni vjernici i ne samo vjernici nego i pripadnici hrvatske zajednice.**

Nikada nisam forsirao nacionalnu stranu da bi nekog drugog povrijedio, ali sam volio svoje. Oni su to vidjeli i osjetili. Volio sam tu našu tradiciju, baštinu, a to je neraskidiva poveznica. Kada sam došao u župu, nije bilo onoga svjesnoga uključenja u župu, a ja sam to po svaku cijenu htio. Da ljudi osjete da im je to potrebno za spas duše i da osjećaju pripadnost zajednici. Ljudi su to voljeli, sudjelovali u tome, razgovarali... Imao sam oko sebe prave ljude. Ne želim nikoga isticati, ali neki su mi bili posebno bliski i spremni na suradnju. Oni su svi bili spremni dati se i raditi za opće dobro. Tako smo imali brojne programe, za Božić, Uskrs, Materice, Oce... susrete za obitelji, mlade... Da nije bilo tolikih godina, možda se ne bi moglo tako ostvariti. Uvijek mi je na prvom mjestu bila duhovnost i spas ljudskih duša, ali isto tako ljudi su voljeli kada je crkva uređena, *umolovana*. Sigurno nisam bio dobar za sve i možda prema nekim ljudima nisam postupio kako je trebalo, to mi je žao i za to se kajem. Vjerojatno bez toga ne može, ali nije

bilo podjela u župi, nego smo imali zajedništvo u svakom pogledu.

► **U Vašoj nekadašnjoj župi, za vrijeme Vašeg župnikovanja u dvorištu je podignuta bista svećeniku i pjesniku Aleksi Kokiću. S njegovim djelom i životom upoznali ste mnoge i izgradili prema njemu veliko poštovanje i ljubav prema njegovoj pisanoj zaostavštini, no u proteklih godinu dana mogli smo čuti razne pogrdne riječi o njemu. Kako na to gledate?**

Za mene je **Aleksa Kokić** svetac, mučenik. On je bio žrtva ondašnje politike, a i danas je politika u pitanju. Njega su ubili. Sebe je dao za svoj narod. Da je on poživio, kako bi neke stvari bile drugačije. On je svojim pisanjem ostavio veliko blago. On je samo ljubio svoj narod i želio je pomoći svom izgubljenom narodu. Vidio je da su naši ljudi povodljivi i kroz svoje pisanje im je želio pokazati svoju ljubav. U početku sam htio da njegova bista bude postavljena u parku kod katedrale, ali još onda su se pobunili i govorili kako je on bio nacionalist. Stoga smo bistu ostavili u župnom dvorištu, kako on ne bi bio dodatno napadan, pa i uklonjen. Imao je Božji dar za pisanje i zaista je to izraz njegove duše i srca, koje je kao svećenik i čovjek nosio prema svom narodu.

► **Nemoguće je dotaknuti se svega što je obilježilo Vaš radni vijek, no dobro se sjećam prvih emisija na hrvatskom jeziku na valovima tadašnje Radio Subotice. Te emisije, snimane su na kazeti uz pomoć diktafona i emitirane subotom u ranom jutarnjem terminu. Kasnije, upornim radom i zalaganjem došlo se do boljih termina, te poslije i višesatnog programa na hrvatskom jeziku. Odakle ta ideja, snaga, volja?**

To je tada bilo nešto novo. Slučajno sam čuo da je tadašnji direktor Radio Subotice **Tibor Kopilović**, koji je bio divan čovjek, odobrio mađarskoj nacionalnoj manjini emitiranje vjerske emisije u trajanju od pet minuta. Otišao sam do njega i zamolio ga da i nama odobri. Složili smo se da tih pet minuta podijelimo, da bude pola na mađarskom, pola na hrvatskom. On je to odobrio i tako smo krenuli s 2,5 minuta emisije na hrvatskom jeziku. Kasnije smo dobili po pet minuta, pa po 10 i za dvije godine imali smo cijeli božićni program. Nažalost, nama je to bilo dobro, ali njega je koštalo posla. Tog mi je i danas jako žao, ali nisam ni znao koju on torturu trpi zbog toga. Kasnije su se tome priključili i drugi svećenici, pa poslije i redakcija na hrvatskom koja je bila aktivna duži period. Tako je isto počelo i u školi. Kada je odobren vjeronauk u školi, mnogi se toga nisu htjeli prihvatiti. Vidio sam to kao nešto dobro, da trebamo tamo biti prisutni i raditi, tako sam držao vjeronauk u pet škola. Bilo je zainteresirane djece, no nije bilo predavača. Smatrao sam da je bitno zadržati onu djecu koja su se već izjasnila da žele ići na katolički vjeronauk. Kako su se javljali vjeroučitelji, tako sam im predavao to mjesto i ja se povlačio. Najdulje sam ostao u OŠ *Matko Vuković*, takozvanoj *Golubovoj školi*.

► **Osim vjeronauka u školi, veliki doprinos dali ste i nastavi na hrvatskom jeziku, koja ove godine upisuje 24 generaciju učenika. Kako danas gledate na sve to?**

Svi smo svjesni situacije u kojoj živimo, ali koliko god je moguće, sve one koji rade u području obrazovanja na hrvatskom jeziku ili na promociji toga, molim, nemojte odustajati. Ustrajte. Ako se utopimo s drugima, ne samo da ćemo izgubiti svoj identitet, jezik, nego i vjeru. To je usko vezano jedno za drugo. Ima jedan broj ljudi koji to podržava i zna vrijednosti, ali ne želi javno to priznati. Mislim da imamo ljudi koji to mogu iznijeti. Nije da naš narod nema svijest o tome što je i tko je, samo se bojim da ne znaju na koji način, nemaju volje za dalje. Boje se drugoga, tuđeg mišljenja. I na početku su se ljudi bojali, možda je to i sada prisutno. No, ja svima koji ustrajete čestitam i što imate ljetne škole čestitam. To je oblik privlačnosti i ljudima treba to pružiti. Na svim poljima treba čuvati ono što imamo. Treba ljude animirati, ohrabriti. To je nešto dobro i prirodno, što nam Crkva i naš narod daje. Mi se nismo nikada nikome nametali, mi smo ponosno živjeli svoje i to treba ljudima današnjice – ohrabrenje.

► **Budući da ste jedan od začetnika emisija, pa reći ću i informiranja na hrvatskom jeziku, koliko je bitno čuvati svoj jezik i kako to vidite danas, idemo li u dobrom smjeru?**

Dragi Bog je dopustio da se može svaki radovati, živjeti, služiti i Njega slaviti na onom jeziku koji je njemu najdraži i najljepši, a to je jezik koji dobijemo od roditelja i koji prenosimo dalje. Dakle na materinjem jeziku. Jezik ukazuje na pripadnost jednom narodu, ali uz sakrament krštenja i pripadnost Crkvi. Vidim da se današnja hrvatska zajednica, mediji na hrvatskom jeziku i gospođa **Vojnić** jako trude, no samo se bojim hoće li biti nasljednika? Hoće li biti produžetka? Naš hrvatski narod voli svoj jezik, ali nažalost ne toliko da bi se potrudio učiti ga i koristiti, da bi nešto učinio i doprinio njegovom opstanku. Čestitam svima koji se trude, koji lijepo sada rade na tome i koji se brinu o

našem hrvatskom jeziku, neka vas sve dragi Bog čuva i blagoslovi. Ako išta moja riječ vrijedi, ja vas pohvaljujem i zahvaljujem vam, ali i potičem, koliko god možete probajte stvoriti mlade za budućnost. Već sada treba angažirati djecu i mlade koji imaju afiniteta prema tome, da se njihova svijest i ljubav prema svome jeziku razvija i njeguje, da ne bude poslije kasno. To je jako važno, jer vrijeme nam svima prolazi, a ako nemamo nikoga za budućnost, onda nećemo imati ni svoj jezik.

► **Neizmjeran doprinos dali ste i oko proslave *Dužijance*, kako one u Maloj Bosni, tako i u Subotici. Pokrenuli ste *Književne večeri*, koje se i danas organiziraju. Kako je i kada počeo Vaš aganžman oko ove stoljetne manifestacije?**

Kada sam došao u Suboticu za kapelana u katedralu 1966. godine, vidio sam da je *Dužijanica* lijepa svetkovina, ali u njoj su sudjelovali u nošnji samo mali i veliki bandaš i bandašica. Tada smo imali u obiteljima puno djece i mladih, ali nisu bili angažirani oko toga. Rekao bih, nisu to prepoznali kao svoje. Tako sam sjeo na moped i obilazio atare i razgovarao s ljudima dok su oni kosili žito. Pozdravljao sam ih i pozivao ih da dođu na *Dužijancu* i da obuku nošnju. Te prve godine je bilo 10 parova, druge godine ih je već bilo 50. Misu na *Dužijanci* predvodio je katedralni župnik, a onda smo pozvali biskupa i to pomoćnog zagrebačkog biskupa **Đuru Kokšu**, koji je ujedno bio i književnik i pjesnik. Tada smo pokrenuli i *Književnu večer*. Bilo je četiri predavanja, a biskup je bio prvi predavač. Dakle, 1980., godine prvi puta biskup je predvodio slavlje *Dužijance*. To se nastavilo sve do danas. Prva *Književna večer* organizirana je u kapelici sjemeništa *Paulinum*, vlač. **Lazar Ivan Krmpotić** i ja smo ih pokrenuli, tada su to bili *Kokićeve dani* na kojima su govorili mnogi ugledni gosti, poput biskupa Kokše. Te prve godine izveden je i igrokaz

Alekse Kokića *Anica se vratila*. Kasnije je sve to, a tako je i danas održavano u dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo* i tu se puno aktivirao mons. **Andrija Anišić**. *Dužijance* su se i prije održavale u okolnim mjestima, ali su neki određeni period zamrle. Onda smo ih ponovno oživjeli, u Maloj Bosni, Žedniku, Tavankutu, Đurđinu... Nama je želja bila da svi oni dođu tu na glavnu *Dužijancu* i da predstavljaju svoje mjesto i svoju *Dužijancu*. To je sve polako uvođeno, ništa nije bilo preko noći. Nije tada bilo nikakvog imenovanja niti posebne organizacije, nego sam vidio da to treba našem narodu. Tako smo pokušali *Dužijanci* tada dati jednu višu razinu.

► **Danas *Dužijancu* gledate iz drugog ugla; kako je vidite danas, a kako u budućnosti?**

Ono što bih sigurno želio u budućnosti za *Dužijancu* jest da raste. S druge strane, svjestan sam naše situacije. Nema velikog izbora, pa ću samo reći daj Bože da se sačuva ovo što se sada ima. Svjesni smo da je djece sve manje, sve je manje katoličkih obitelji, pa neće biti niti velikog izbora i broja ljudi koji to vole i čuvaju. Stoga to govorim, da ako se i ovo što sada imamo, a imamo puno, sačuva bit će dobro. Možda bih stavio naglasak da bi trebalo najviše čuvati ono što imamo u crkvi, ono duhovno. Uvijek sam imao stav da nikog nećemo dirati i tjerati, ali ćemo svoje forsirati. Važno je u crkvi biti što ljepše, Boga dostojnije, i brojnije. Crkve su sve praznije, pa je bitno to sačuvati, da nam se ne vrati vrijeme komunizma i da se *Dužijanica* ne svede samo na povorku. To treba sačuvati. Stoga su uvedene i *Književne večeri* i pokojnom vlč. **Andriji Kopiloviću** treba zahvaliti za Svečano večernje koje je divan uvod u *Dužijancu*. S druge, strane mons. **Andriji Anišiću** trebamo sto puta zahvaliti za onaj dio koji je svojevremeno imalo HKC *Bunjevačko kolo*, a danas UBH *Dužijanica*. Uz njega treba zahvaliti i **Marinku Piukoviću**, jer su njih dvojica ponijeli veliki teret. Tu je trebalo velike upornosti sve izgurati i izvesti na pravi put, a i sad možemo biti ponosni na ono što imamo.

► **Kako danas gledate na to što u Subotici imamo dvije *Dužijance*? Odnosno proslavu zahvale Bogu – *Dužijancu* i *Dan Dužijance*?**

Žao mi je naroda. Sve je to stvar politike i novca. Mnogi su se prodali radi novca i žao mi je tih ljudi. Ne treba ih vrijeđati i odbaciti. Treba raditi svoje, čuvati ono što imamo i to najbolje prezentirati. Ono što nije od Boga i blagoslovljeno neće dugo niti opstati. Na koncu, borimo se za čiste stvari i za istinu, to je teži, ali ispravniji put.

► **Svjesni da vjernici Subotičke biskupije nemaju redovitog vjerskog tiska na hrvatskom jeziku, s vlč. Lazarom Krmpotićem pokrenuli ste vjersko-informativno glasilo *Bačko klasje* koje je izlazilo na razini cijele biskupije od 1978. godine. Tko je sve to radio, jeste li imali suradnike? Kako ste sve to financirali?**

Mi, svećenici imali smo svoje sastanke, u to vrijeme u Somboru kod vlč. **Josipa Temunovića**. Između ostalog, tamo je bilo riječi da bi trebalo pokrenuti neki časopis na hrvatskom jeziku, ali se i završilo samo na želji. Tada smo Lazar Krmpotić i ja odlučili krenuti s time. Mislili smo: sastaviti ćemo prvi broj i sastati se sa svećenicima i vidjeti

želimo li to raditi ili ne. Tako je počelo. Prvih tri ili četiri broja tiskali smo u Ruskom Krsturu. Budući da je tada još bila Jugoslavija, u Srbiji je bila zabrana privatnih tiskara, ali u Hrvatskoj nije. Tada se iz Amerike vratio **Blaško Gabrić**, koji je imao tiskaru u kući u Batini i mi smo počeli raditi s njim. *Bačko klasje* je izlazilo tri puta godišnje, a ja bih na pisačem stroju pripremio tekstove i nosio ih na tiskanje. Za Uskrs bih na Veliki utorak imao cijeli dan ispovijed u crkvi, zajedničku večeru za svećenike koji su bili pomagati i kad bi oni otišli, teta **Ilka** i još dvije žene sjele bi u moju *peglicu*, i ajmo u Batinu. Mi bismo tako odnijeli sadržaj, on odradio tiskanje, a mi smo sve savijali. Usput na putu do Subotice dok smo se vraćali, dakle noću, razvozili smo *Bačko klasje* po župama. Lazar Krmpotić je bio u Palanci i to je bilo daleko, pa sam onda sve to preuzeo na sebe. Kasnije, kada je on došao na službu u Đurđin, bilo je lakše. Mi smo bili sretni jer smo imali bar nešto od tiska koji je bio na hrvatskom jeziku. Žao mi je što je to prestalo, jer su tu bili i drugi iskusni ljudi koji su pisali za *Bačko klasje* kao što su **Bela Gabrić**, **Ivo Stantić** i **Ivo Prčić**. Bilo je njih još više, ali ova trojica bili su nositelji. Izašlo je 78 brojeva, i *Bačko klasje* je preimenovano 1993. godine u današnji *Zvonik*.

► **Puno ste radili i s obiteljima i pomagali potrebitima. Danas smo svjedoci brojnih razvoda brakova, manjeg broja djece, bračnih parova koji ne mogu imati djece. Gdje smo kao ljudi pogriješili? Što je uzrok svemu tome?**

Nema duhovnosti. Ljudi su se prepustili svijetu i tijelu. I obitelji su nam ostale bez duhovnoga. Koliko se moli? Bojim se da mlade obitelji ne vide dovoljno ozbiljnost onoga što jesu. Trebaju se obitelji međusobno družiti, moliti za djecu. Jako je važna molitva i duhovna strana. Isto tako ispovijed. Mladi neka ne napuštaju ispovijed. Veliki broj mladih se ne ženi, ne udaje. Zašto? Zato što nisu spremni na služenje. Zato što su se, rekao bih, iživjeli. Ono što Crkva daje nema boljega od toga, nema boljega od duhovnosti i Boga. Mnogi su rekli: to je teško. Jeste teško, ali je najbolje. To su rane našega naroda koje treba liječiti.

► **Roditelji su danas često zaokupirani poslom, sve manje vremena provode s djecom. Kako vidite obitelji danas? Koja je Vaša poruka našim obiteljima, djeci, učiteljima, onima koji rade s ljudima?**

Ljudi su danas rastrzani, ali nemoj letjeti svugdje. Čuvaj se za svoju obitelj, obiteljsko gnijezdo, zajedništvo s djecom. Nemoj dopustiti da djecu netko drugi odgaja. Ti ćeš kao majka, otac biti odgovaran za njihov odgoj. Nemojte djeci dozvoliti da samo sjede kraj mobitela. Nek se zabavljaju i razgovaraju s vama – neka bude od igre do molitve. Mi smo u obitelji klečeći molili. Danas je to neshvatljivo, ali bar da se moli. Bog je nužan u obitelji. Čuvajmo naše obitelji, obiteljsko zajedništvo. Roditelji nek se ne odriču svog dostojanstva. Koliko god je moguće, neka roditelji budu kraj djece jer jedino tako ćemo imati dobre obitelji, pa onda kasnije i društvo. Nemojmo zatvorenim očima prolaziti ovim svijetom. Mi smo tu živi članovi zajednice. Također, i svi oni koji formiraju čovjeka u vrtiću, školi... Nemojte se odreći onoga što vam je Bog povjerio – graditi čovjeka.

Život između kontinenata: Subotičani u Americi

Od studentske ljubavi do američkog sna

Kako sami kažu, bez pomoći dobrih ljudi, vjere i međusobne potpore teško bi prošli sve što ih je čekalo. Danas, nakon više od deset godina života u Sjedinjenim Američkim Državama, s kćerkom Paulinom i vezama koje i dalje njeguju s rodnim gradom, njihova priča svjedoči koliko su hrabrost, upornost i povjerenje važni u potrazi za novim domom i boljom budućnošću

Životne priče ponekad zvuče kao scenariji filmskih drama – od studentskih dana i zajedničkih druženja uz crkvu, preko potrage za poslom u inozemstvu, pa sve do preseljenja preko oceana i izgradnje novog života u Americi. Upravo takvu priču donose naši sugovornici **Đurđica i Larsen Vojnić Zelić** iz Subotice, koji su se upoznali tek na studijima u Zagrebu, prošli kroz razne kušnje i odluke, a danas s osmijehom gledaju unatrag na svoj put. U razgovoru za naš list prisjetili su se prvih susreta, studentskih dana i izazova selidbe, te otkrili što ih je sve držalo zajedno na tom putovanju.

Budući da je Đurđica rođena u Aleksandrovu, a Larsen je s Radijalca, dva naselja na suprotnim krajevima Subotice, nije ni čudo što su se prvi put upoznali na stu-

dijama u Zagrebu, i to čistom srećom. Larsen je studirao na Fakultetu elektrotehnike i računarstva, dok je Đurđica išla na Prehrambeno-biotehnološki fakultet, a do susreta je došlo tek na drugoj godini u studentskom domu *Dr. Ante Starčević* »jer su čuli da netko priča subotički«. Kroz druženje na FRAMI (franjevačkoj mladeži) i na raznim vjeronaucima koje su skupa pohađali, počeli su provoditi više vremena skupa i time se zbližavati.

Po završetku studija i odlaska civilne vojske Larsen je krenuo tražiti posao, ali budući da je to bilo tijekom krize 2007./08. godinu dana nije uspio naći posao. Kako kaže, prije toga nije bio ni jedan nezaposleni elektroinženjer, a poslije toga su se tisuće našle na burzi rada.

»Jedan prijatelj iz Mađarske rekao mi je da predam molbu za Budimpeštu. Nakon obavljenih razgovora, posao sam našao u kompaniji *Ericsson*«, govori Larsen.

U međuvremenu, Đurđica je završila studije i vratila se kući kako bi joj on bio bliže jer su već duže bili u vezi.

»Nisam ni tražila posao u Hrvatskoj budući da je on bio u Budimpešti, nego sam našla posao u Subotici, u kompaniji *FM Pharm*. Tamo sam bila tehnolog u proizvodnji veterinarskih lijekova. Nekoliko godina smo se tako viđali svakog vikenda dok se nismo odlučili vjenčati. Odlučila sam i ja otići u Mađarsku i počela sam učiti mađarski. Vjenčali smo se 2012. godine, a 2013. smo izvučeni na *Green Card Lottery*. *Green Card Lottery* (Iutrija) za diversity visa ili zelenu kartu koja je program američke vlade koji nudi priliku za dobijanje zelene karte ili dozvole za stalni boravak. Aplicirali smo za ovu vizu sedam godina zaredom jer smo znali da ovdje ekonomska situacija nije sjajna, a pogotovo za naše struke. U sedmoj godini bili smo izvučeni. Ovo nas je podsjećalo na biblijsku priču o Josipu koji je protumačio san o sedam godina obilja i sedam godina oskudice, samo smo se nadali da nama nakon studentskih teškoća sada slijedi sedam godina blagostanja. Dobili smo tu šansu, a budući da već nismo bili ni doma, odlazak u Ameriku djelovao nam je bolje, kao nova vrata koja se otvaraju. Imali smo diplome bez kojih ne bismo preživjeli, a i jezik koji smo već znali. Na-

kon obavljanja formalnosti konačno smo se preselili u Ameriku 2013. godine u rujnu, poslije godinu dana braka. Tri mjeseca proveli smo u Americi neprekidno tražeći posao, a u tom razdoblju potrošili smo i svu ušteđevinu», kaže Đurđica.

Iako su oboje počeli raditi, Đurđica u *McDonaldsu*, a Larsen u *Targetu*, dok se ne ukažu poslovi u struci, te plaće nisu bile dovoljne niti za stanarinu. Tražili su pomoć po raznim katoličkim crkvama, hrvatskim i mađarskim.

»Pomogao nam je svećenik, otac **Maurus**, benediktinac, koji je '56. pobjegao iz Mađarske od revolucije, a još uvijek služi u mađarskoj katoličkoj misiji u Portola Valley gdje smo često išli na misu. On je na misi pitao tko bi

mogao pomoći i jedna žena se javila, pa smo otišli kod nje. Živjeli smo s njezinom obitelji mjesec dana, a zatim s obitelji njezine prijateljice još dva mjeseca. Oni su nam dali džeparac, posudili auto i vodili nas po Silikonskoj dolini da nam pokažu okolicu, a što je najvažnije bili nam moralna potpora. Često smo išli i u hrvatsku katoličku crkvu u San Jose gdje smo upoznali prijatelja **Alda** koji nam je našao stan i dao jamstvo da ga možemo iznajmiti. U Americi se stan ne može iznajmiti bez kreditne historije koja se stvara zaduživanjem i vraćanjem novca na kreditnoj kartici čime se potvrđuje odgovornost i mogućnost isplaćivanja zaduženog. Upoznali smo i gospođu **Jasnu**, rodnom iz Dubrovnika, koja nam je također pružala pomoć na svakom koraku. To su samo neki od mnogih koje bismo spomenuli, ali bez pomoći svih tih ljudi ne bismo

uspjeli. Veliku potporu pružali su nam roditelji i rodbina iz Subotice, bez njih bi također bilo teško uspjeti. Iako je prošlo već dosta vremena, i danas smo beskrajno zahvalni i svjesni da učinjeno nikad nećemo moći vratiti. Kad smo pitali kako da se odužimo, samo su rekli sada vi pomozite drugima što se naravno i trudimo činiti«, pri-sjeća se Đurđica.

Profesionalne karijere

Dok su bili u San Franciscu Đurđica dobija posao kao laboratorijski asistent i to taman prije isteka povratne avionske karte. Nakon otprilike godine dana dobija promicanje u inženjerski odjel gdje je radila u razvoju novih testova za kancer s primjenom novih tehnologija.

»Radila sam prvo u kompaniji *Exact Sciences* (Genomic Health) gdje sam mnogo toga naučila o istraživanju kancera. Bilo mi je izuzetno interesantno istraživati gene, jedno vrlo specifično iskustvo jer sam radila na cijelom procesu od primanja uzoraka tkiva zaraženog rakom uzetog pri biopsiji, pa sve do analitičkog procesiranja, do gena i matematičkih modela za statističko predviđanje povratka kancera«, govori Đurđica.

U ovo vrijeme Đurđica je iskusila što to znači biti u top firmi, gdje menadžer daje otvorene ruke, pruža svaku moguću edukaciju, potporu i poštovanje.

»Poslali su me na Univerzitet Berkley da završim biostatistiku i u Severnu Karolinu, u švicarsku firmu *Tecan*, na edukaciju o programiranju robota specijaliziranih za rad u laboratoriju (*Liquid Handling*)«, nastavlja Đurđica.

U ovo vrijeme Larsen je našao posao u Nashvillu pa su oko godinu dana zbog novih karijera živjeli odvojeno i vidali se jednom mjesečno, sve dok Đurđica nije dala otkaz i počela tražiti posao u Nashvillu. Kako kaže, nikakva karijera nije joj mogla zamjeniti obitelj, jer bez nje nema života. Nakon što je došla u Nashville radila je u start-up kompaniji koja se također bavila istraživanjem raka. Kako Đurđica kaže, takve kompanije traže puno sati rada, nude nove edukacije i veće plaće ali i veći rizik, jer vrlo lako mogu propasti. Kći **Paulinu** dobili su 2020. godine, što im je svojevrsan blagoslov.

»Nakon što sam dobila kći odlučila sam napraviti pauzu od posla kako bih se više posvetila njoj, pa smo i došli u Suboticu da bi je svi naši upoznali. Čak smo je i obukli u nošnju za *Dužijancu* kao bebicu. Kada smo se vratili u Ameriku, počela sam raditi kao inženjer kvalitete za kompaniju *Thermo Fisher Scientific* koja proizvodi jednokratne bioreaktore. Položila sam razne certifikate, što mi je omogućilo rad na kontroli kvalitete, jer smo čak tjedno imali inspekcije koje su kontrolirale naš rad. Sve firme kojima smo prodavali proizvode imale su pravo doći i uvjeriti se u kvalitetu proizvoda. Postoji mnogo dokumenata i papirologije koja se mora ispratiti, kao što su na primjer propisi FDA-a i razni internacionalni standardi (ISO). Oni su me također slali na treninge u državu Utah, gdje je bio centar. Budući da se u Nashvillu otvorila nova farmaceutska kompanija koja je blizu našeg mjesta stanovanja,

prešla sam u istu. Amerikancima je uobičajena vožnja do posla koja traje sat ili čak dva, ali ja još uvijek preferiram blizinu. Koncept rada u ovoj kompaniji je *contract manufacturing* (proizvodnja po ugovoru). Radimo na razvoju potpuno novih lijekova koji se nalaze još uvijek u kliničkoj fazi. To mogu biti lijekovi u obliku injekcija (bočice ili šprice), IV vrećice itd. Najprije se proizvede mala količina lijeka koji se testira na malom broju populacije kako bi se odredile indikacije i kontraindikacije. Farmaceutska industrija mi je najinteresantija, ali i najzahtjevnija od svega što sam radila. Moj inženjerski dio uključuje razvoj, validaciju svih instrumenata, strojeva i procesa, kao i prostorija u kojima se sve odvija, od skladišta materijala do takozvanih bijelih ili čistih soba gdje se odvija sterilna proizvodnja. Kada se potvrdi učinkovitost lijekova nakon tri kliničke faze, lijek se počne proizvoditi na veliko po takozvanoj GMP regulaciji (good manufacturing practice). To često zahtijeva potpuno novi set mašina i proces s novim parametrima. S obzirom na to da je i ova kompanija start-up, s mnogim problemima i čiji se procesi i oprema tek kreira, odmora gotovo da i nema, mora se biti dostupan u svakom trenutku. Radila sam i vikendima i po potrebi, sve dok se posao ne bi završio», priča nam Đurđica.

Činjenica je kako su inženjeri bilo koje vrste vrlo traženi, stoga nije problem naći posao u Americi, pogotovo ako je osoba otvorena za preseljenje. Larsen je nakon devet mjeseci u Kaliforniji dobio posao u gradu Nashville, koji je udaljen četiri sata avionom. Budući da se Larsen krenuo baviti programiranjem u svojoj ranoj karijeri, logično je bilo u tom smjeru nastaviti i dalje. Programira u jeziku koji se zove erlang (Ericsson Language) kojeg je naučio u kompaniji *Ericsson*. Nakon preseljenja u Nashville zaposlio se u kompaniju koja je radila na transparentnosti zdravstvenih usluga. Poslije toga radio je na različitim mjestima, ali se konačno zaposlio u kompaniju koja se, između ostalog, bavi i proizvodnjom signalizacije za potrebe željezničkog transporta pod imenom *Wabtec*.

»U ovoj firmi prave se lokomotive, signalizacija, softverska rješenja i još mnogo toga, uglavnom je sve vezano za željeznicu. Bilo je mnogo turbulentnih momenata tijekom moje karijere, start-up firme su nepredvidive, zavisno od ulagača i investicija koje žele uložiti u start-up. Svaki put kada mijenjaš posao krećeš od početka, svaki poslodavac radi duboki *background check*, od provjere diploma (zovu fakultete), testa na droge, kriminalnog pregleda, do zvanja bivšeg poslodavca i menadžera ili pak bivših kolega za reference. Kako je Amerika mix raznih naroda, izazov predstavljaju i novi ljudi na poslu na koje se treba naviknuti, te na različite akcente. U kompanijama gdje smo radili upoznali smo ljude iz cijeloga svijeta, a inženjerske poslove najčešće rade ljudi iz Azije i Indije, pa je posebno interesantno upoznavati njihov način života, kulturu i hranu. Često ih zanima naša kultura i vjera pa ih upoznajemo s geslom 'tuđe poštuj, a svojim se diči'. Naš naglasak njima zvuči kao ruski jezik, a rijetko znaju gdje su Hrvatska ili Srbija. Sada već pet godina radim od

kuće, krenulo je od covida, ali se nastavilo. Nedostatak rada od kuće je upravo to što nemaš ljudskog kontakta s kolegama», govori nam Larsen Vojnić Zelić.

Održavanje kontakata s obitelji

Prvi put od odlaska u Ameriku vratili su se nakon dvije godine, ali su poslije toga svake godine dolazili u Suboticu. Uglavnom ostaju oko tri tjedna, jer kažu kako se ni ne isplati dolaziti na kraće od toga.

»Čujemo se s roditeljima uglavnom vikendom, a s prijateljima odavde preko društvenih mreža«, kaže Larsen.

Đurđica se s roditeljima čuje mnogo češće i tijekom tjedna, čak i ako je to po našem vremenu u dva ujutru.

»Njima to uopće ne smeta, trudimo se što češće biti u kontaktu kako bi i Paulina brže naučila naš jezik. Trudimo se doći na svadbe i važnije događaje za rodbinu i prijatelje, ali naravno, kada smo u mogućnosti, jer nije jeftin dolazak. Voljeli bismo dolaziti i za blagdane, posebno Božić, jer nam obiteljsko zajedništvo u to vrijeme jako nedostaje. Ipak, najčešće uspijevamo doći tek ljeti«, kaže Đurđica.

Na kraju ono najčešće pitanje koje njim svi postavljaju je kada će i hoće li se vratiti kući. Naravno, na to pitanje nemaju konačan odgovor. Svakako se uvijek nadaju da će i ovdje biti bolje i vjeruju da bi se onda mnogi iz svijeta vratili.

»Kako je prof. **Ivančić** rekao na jednom od vjeronauka koje smo pohađali, naši Hrvati raseljeni u svijetu su sjeme koje Bog šalje. Tako da zahvaljujemo Bogu na ukazanim prilikama, trudimo se vršiti Njegovu volju u svakom poslu, te da budemo to malo sjeme ili malo kvasa u svakoj sredini u kojoj se nalazimo«, zaključuje Đurđica Vojnić Zelić.

Ivan Ušumović

Tvrde uši i tisan nos

Loš odnos vlasti i poljoprivrednika u ovoj je zemlji nešto poput kulturnog naslijeđa, bilo da je riječ o otkupnim cijenama pšenice, svinja ili malina, bilo da je riječ o naknadi za navodnjavanje, proglašavanju elementarne nepogode zbog suše ili pak isplati poticaja. Niti »žuti«, niti sada »crno-crveni«, u kriznim situacijama nisu pokazivali znake elementarne sposobnosti da problem riješe ili da ga bar ublaže, a da prije toga traktori nisu izašli na ulice ili ceste. S jedne strane, argument za neispunjavanje preuzetih obveza uvijek je ono najjednostavnije – »nema, otkud nam?«, a s druge – »obećali ste, potpisali, unijeli u program...«. Ipak, razlika između »onih« i »ovih« na vlasti bila je ta što su »oni« makar razgovarali s poljoprivrednicima o konkretnom problemu (ponekad i noću) u namjeri da ga razriješe dok »ovi« u posljednje vrijeme smatraju da ni to nije potrebno, demonstrirajući na taj način model potencijalnog »dijaloga« koji predsjednik Srbije uzalud nudi jednoj drugoj kategoriji stanovništva.

Ako vam do sada nije jasno o čemu je riječ, vratite se nekoliko strana i pogledajte priopćenje Unije poljoprivrednih proizvođača Subotice u kom oni upozoravaju na skandalozno aljkav odnos lokalne samouprave kada je riječ o mjerama za provedbu poljoprivredne politike i ruralnog razvoja. Skraćeno: za isplatu pedeset milijuna dinara lokalnih poticaja kojim bi se poljoprivrednicima koliko-toliko ublažila šteta koju trpe na svim oranicama, voćnjacima, pašnjacima i vinogradima. U detaljno obrazloženom tekstu priopćenja tko je što i kada poduzeo, odnosno nije poduzeo, jedan detalj posebno upada u oči: »Prijedlog za raspodjelu sredstava po mjerama poslali smo prošle godine 13. prosinca (kao i svake godine do sada), ali do danas nismo dobili odgovor, nije raspisan niti jedan natječaj vezan uz spomenute mjere«.

Što ovo, onako ljudski, govori ne samo o odnosu prema poljoprivrednicima (koji su i sami uključeni u izradu mjera i članovi su komisije) nego o samoj naravi lokalne samouprave? Govori prije svega o tome da je skrpljena od arogantnih nesposobnjakovića koji su usput moguće i »tisnog nosa«, jer svoju bahatost i lijenost kompenziraju mogućim sjećanjem na nedavnu ulogu velikog dijela poljoprivrednika u studentskom, a zatim i građanskom prosvjedu širom Srbije, pa tako i u Subotici. Podsjećanja radi, nije ovo prvi slučaj da se lokalna vlast pravila gluhom spram apela poljoprivrednika, napose kada je riječ o posljedicama suše prije nekoliko godina.

Da stvar bude gora, ovo se događa u situaciji kada upravo zbog ponovne katastrofalne suše poljoprivrednici bilježe gubitke na najrasprostranjenijim kulturama koje se u ovim krajevima siju: na žitu zbog niske otkupne cijene (niže i od vremena »onih«), a na kukuruzu i suncokretu zbog toga što otkupna cijena ni u snovima ne može pokriti prevremeno sasušene stabljike bez ploda. A u oba

slučaja riječ je o ogromnim uložnim sredstvima za proizvodnju koja su bačena u zemlju. Sve to običan čovjek vidi, i u duši plače, ako ovih dana makar jednom napusti grad i pogleda kako izgledaju njive na kojima su se prolijetos zelenjeli kukuruzi i suncokreti. Sve to vlast sastavljena od ovakvoga kadra niti želi vidjeti, a kamoli u duši zaplakati, jer mlijeko nastaje u tetrapaku, a krmača prasi gotove svinje spremne da se od njih pravi šunka u crijevu.

Najgore u cijeloj ovoj općepoznatoj priči je ta – a to čini osnovnu podjelu na uređena i na neuređena društva, što mi u prvom slučaju nismo a u drugom smo pri vrhu – što se odnos vlasti i poljoprivrednika ne svodi isključivo na

prava i obveze koji su uređeni zakonima, statutima, uredbama, ugovorima ili drugim podzakonskim aktima nego su »stara dobra vremena« razrađena do mjere osobnih odnosa koji, naravno, ovise prije svega o stranačkoj pripadnosti, odnosno ideološkom usmjerenju. Prvi su, naravno, u startu privilegirani položajem u kom im je priljev sredstava (porezi, dažbine...) zagarantiran, što im onda omogućuje stvarnu moć da stavku »odljev« zavrnu kada i koliko hoće i naslađuju se muci i znoju onih od kojih ta ista sredstva i dobijaju. Drugi su, opet naravno, u startu potlačeni jer za svoja sredstva kasnije moraju moliti one kojima su ih dali, a da ovi drugi ni motiku u zemlju nisu zabili a kamoli ju zaorali. Slikovito objašnjeno: subotička lokalna samouprava u ovom se slučaju ponaša kao oblak koji je u sebe nataložio dugo vremena skupljanu vlagu, a onda iz samo njemu znanih razloga ne da kišu na ispućala usta zemlje.

Z. R.

Međunarodni stručni skup u Splitu

Edukacija, povijest i nove ideje

Prošloga tjedna, od 19. do 22. kolovoza, održan je Međunarodni stručni skup na kom su sudjelovali odgojitelji, učitelji i nastavnici iz Srbije, čiji odlazak su potpomogli Hrvatsko prosvjetno društvo *Bela Gabrić* i Hrvatsko nacionalno vijeće.

Skup je održan u Splitu u organizaciji Agencije za odgoj i obrazovanje (AZOO). Teme o kojima se govorilo, a na njih su bile nadovezane i radionice, obuhvaćale su povijest, glazbu, kulturnu baštinu i prirodnu raznolikost Dalmacije. Poseban naglasak stavljen je na tri velike obljetnice: 1.100. obljetnicu Hrvatskog Kraljevstva i kralja Tomislava, 130. obljetnicu rođenja **Jakova Gotovca** i 100. obljetnicu smrti **Antuna Branka Šimića**. Sudionici su obišli i grad Split, te Dioklecijanovu palaču i grad Trogir.

»Stručni skup protekao je, kao i svaki puta, s velikim oduševljenjem svih polaznika. Radionice su bile vrlo korisne, pune zanimljivih metoda i tehnika rada u nastavi. Domaćini se uvijek potrudile da osim teoretskog i radioničarskog dijela, polaznici skupa dožive Hrvatsku i iz drugog kuta«, rekla je **Tanja Stantić**, koordinatorka izvannastavnih aktivnosti u HNV-u i koja je ujedno bila i sudionica skupa.

»Bilo je vrlo interesantno. Puno smo tema dotaknuli i radionice su bile izuzetno zanimljive, informativne i edukativne. Skupina koja je išla iz Subotice i okolice su kolegice, odnosno uglavnom kolegice s kojima imam već neku suradnju, no, tu bih spomenuo kao veliki plus i upoznavanje kolega iz drugih država i razmjenu iskustva. Znamenitosti i gradove koje smo obišli također su dodatni bonus, jer nemaš priliku to svakoga dana vidjeti i doživjeti, a toga tjedna se održavao i Internacionalni festival folklor, koji mene osobno privlači, pa sam imao priliku i to posjetiti. Sve u svemu, odličan stručni skup, zanimljiv, edukativan i preporučio bih svima kojima se ukaže prilika da odu na ovu vrstu edukacije, a rado bih, ako mi se po-

novno ukaže prilika, i sam ponovno išao«, priča **Nenad Temunović**, odgojitelj.

»Ove godine sam prvi puta sudjelovala na ovome stručnom skupu. Mislim da je to što se vodi računa da svake godine idu drugi ljudi dobro, jer tako svi imaju mogućnost sudjelovanja. Predavanja su uglavnom bila usmjerena prema povijesti, glazbi i tradicijskoj kulturi. Svakoga dana imali smo predavanja i radionice, osim petka kad smo obilazili Trogir. Predavanja su bila zanimljiva, ali su radionice bile još bolje i reći ću korisnije, konkretno u mom slučaju jezična radionica. Uglavnom su nam davali ideje o metodama koje možemo primijeniti u nastavi i zanimljivo je bilo da metode ne moraju biti usko vezane za glazbu, povijest ili jezik nego se mogu iskoristiti za neku drugu znanost, odnosno u nekom drugom predmetu. Imali smo organiziran obilazak Splita koji je bio jako zanimljiv jer se istoga dana nadovezao na predavanje o Dioklecijanovoj palači pa smo mogli vidjeti ono o čemu smo slušali. Poslijepodne smo imali i slobodnog vremena za kupanje, šetnju, druženje i slično. Bili smo smješteni u studentskom domu koji je vrlo lijepo opremljen i koji nas je vratio u studentske dane, a budući da smo se i hranili u studentskoj menzi ugođaj je bio potpun«, priča **Mirjana Crnković Horvat**, profesorica filozofije i hrvatskog jezika i književnosti.

Agencija za odgoj i obrazovanje od 2011. godine organizira Međunarodni stručni skup za odgojitelje, učitelje i nastavnike, pripadnike hrvatske nacionalne manjine i hrvatskog iseljništva kao kontinuiranu podršku odgojiteljima, učiteljima i nastavnicima koji organiziraju nastavu hrvatskog jezika u sustavima odgoja i obrazovanja država u kojima Hrvati imaju status nacionalne manjine, s ciljem razmjene iskustava, unaprjeđenja kvalitete odgoja i obrazovanja na hrvatskom jeziku, povezivanja s matičnom državom te očuvanja nacionalnog identiteta i kulturne baštine među najmlađim naraštajima.

Ž. V.

Unija poljoprivrednih proizvođača Subotice

Zašto kasni gradski natječaj za poljoprivrednike?

Unija poljoprivrednih proizvođača Subotice, koju čine udruge gotovo svih grana poljoprivrede, priopćila je da već tri godine unatrag sudjeluje u planiranju mjera potpore za provedbu poljoprivredne politike i politike ruralnog razvoja na općinskoj razini, za svaku sljedeću godinu. Kako navode u priopćenju, tri godine inzistiraju na ažurnosti i agilnosti, a situacija je iz godine u godinu sve gora i gora.

»Prve godine natječaji su počeli u lipnju, druge krajem kolovoza, a ove godine još uvijek ne znamo ništa o natječajima. Sa sigurnošću možemo reći da natječaj za poljoprivrednu mehanizaciju, koji nosi gotovo polovicu odobrenih sredstava, ove godine neće biti vremenski izvodljiv. Članovi Unije ujedno su i članovi komisije i svjesni su činjenice da je prošlogodišnji natječaj bio u knap završen, kako bi se do kraja godine ispunili svi zakonski rokovi. Ove godine ne znamo ni jesu li prijedlozi Unije usvojeni, jer do sada nijedan prijedlog nije iznesen na gradskoj skupštini, a kamoli usvojen. Jedino što znamo jest da je na gradskoj skupštini u travnju odobreno 50 milijuna dinara za mjere«, navodi se u priopćenju.

Prijedlog Unije poljoprivrednih proizvođača bio je da se sredstva od 50 milijuna dinara (što je 0,56% gradskog proračuna za ovu godinu) raspodijele tako kako bi što veći broj poljoprivrednih proizvođača mogao održati i unaprijediti svoju proizvodnju.

»Prijedlog za raspodjelu sredstava po mjerama poslali smo prošle godine 13. prosinca (kao i svake godine do

sada), ali do danas nismo dobili odgovor, nije raspisan niti jedan natječaj vezan uz spomenute mjere. Prošlogodišnja realizacija bila je preko 90% u svim natječajima vezanim uz mjere, iako je rok bio vrlo kratak, jer je prvi natječaj raspisan krajem kolovoza. Tekstovi natječaja postoje od prošle godine, a uz manje ispravke spremni su za objavu i ove godine. Pitanje je u čemu je problem? Nema li sredstava koja su usvojena u travnju, pa se s izvršenjem kasni, prima li netko plaću, a ne radi svoj posao u općinskim službama ili netko namjerno sabotira poljoprivredu jer je dio poljoprivrednika podržao studentske prosvjede? Možemo nagađati o istini, ali je nećemo saznati«, navodi Unija poljoprivrednih proizvođača.

Također podsjećaju da je Ministarstvo poljoprivrede dalo i smjernice da se poticaji za poljoprivredu osiguraju na pokrajinskoj i gradskoj razini, te da te razine sudjeluju u poticajima za poljoprivredu u skladu s prijedlozima i mogućnostima pružanja podrške poljoprivrednicima.

»Većina gradova u Srbiji to je provela, ali Subotica očito ima druge planove za odobrenih 50 milijuna dinara. Žalosno je što se umjesto napretka vraćamo nekoliko godina unatrag; umjesto da probleme u poljoprivredi rješavamo dijalogom, kako je gradonačelnik rekao 2022. godine kada smo na prosvjedima izborili 50 milijuna, mi se vraćamo na ulicu, jer bez nje, čini se, nema rješenja i razumijevanja«, navodi Unija poljoprivrednih proizvođača Subotice.

I. U.

Obiteljski dan u Vajskoj

Tu smo, ima nas i zajedno smo

Smijeh djece, miris hrane i razgovori koji se prepliću u dvorištu Šokačke kuće u Vajskoj – tako je izgledao Obiteljski dan. Ove godine prvi, ali hrvatske udruge iz Bača, Plavne i Vajske najavljuju da je to samo početak zajedničkog rada

U Šokačkoj kući u Vajskoj u subotu, 23. kolovoza, održan je *Obiteljski dan*, koji su organizirale hrvatske udruge iz Vajske, Plavne i Bača. Na *Obiteljskom danu* okupile su se obitelji iz ova tri mjesta, odrasli u druženju, razgovoru i pripremi hrane, a djeca u kreativnim igrama.

Snaga zajedništva

»Željeli smo prije svega okupiti djecu, da provedu jedan dan u druženju i igri, upoznaju se, a mi odrasli da se

malo družimo. Najbitnija je obitelj, iz nje sve kreće i zato smo ovo naše druženje i osmislili kao skup obitelji. Naša djeca se možda i ne znaju, sada će se upoznati, družiti i nadam se nastaviti to prijateljstvo«, kaže predsjednik HKU-a **Antun Sorgg Krunoslav Šimunović**.

Šimunović dodaje da je kada se kupovala *Šokačka kuća* uz potporu Vukovarsko-srijemske županije upravo cilj bio da Hrvati u Vajskoj i okolici imaju mjesto gdje će se okupljati.

»Sada vidimo da imamo za koga raditi, za ove naše mlade i djecu. Ako oni to prihvate i nastave, ne trebamo

se bojati da ćemo nestati. Bitno je da pokažemo da smo tu, da nas ima, da smo zajedno«, kaže Šimunović.

O zajedničkom djelovanju govorio je i **Vladimir Penavin**, predsjednik HD-a *Drevni Bač*.

»U Baču, koji je sjedište općine, nema nas više puno, ali kada sve tri hrvatske udruge iz Općine Bač udružimo, možemo uraditi mnogo. Planiramo da ovo bude početak i da zajednički radimo i neke veće projekte«, kazao je Penavin.

Na važnost obitelji ukazuje i župnik u Baču i Plavni vlč. **Marinko Stantić**.

»Znamo koliko su danas obitelji ugrožene. I unutar jedne obitelji teško se okupiti. Ovo je je jedan od lijepih primjera međusobnog upoznavanja, da znaju za druge, da se međusobno pomažu. Hrvati u ova tri sela usmjereni su jedni na druge i dobro

jali smo se koliko će djeci ove igre biti zanimljive, ali baš im je bilo zabavno i svi su sudjelovali«, kaže Karolina.

Amalija Šimunović iz udruge *Antun Sorgg*, koja brine o dječjoj skupni, na kraju *Obiteljskog dana* rekla je da je zadovoljna i brojem obitelji koje su došle i brojem djece.

»Uvijek kažemo kako nas ovdje ima malo, ali ako pogledamo djecu koja su se danas okupila, mislim da smo uspjeli. Želja mi je da pomognemo da se naša djeca upoznaju, da se udružimo, zajednički radimo«, kazala je Amalija Šimunović.

I dok su se obitelji polako razilazile kućama, ostajala je misao da ovo nije samo jedan dan u godini. To je zalag budućnosti.

»Spojilo nas je druženje i igra i pokazali smo da nas ima«, kaže **Marija Penavin** iz Bača.

Obiteljski dan organizirali su zajedno HKU *Antun Sorgg* iz Vajske, HD *Drevni Bač* iz Bača i HKUPD *Matoš* iz Plavne. Ove godine nositelj projekta bio je *Sorgg*, a projekt je financirao Središnji državni ured za Hrvatsku

je da su ta tri mjesta povezana, a kroz ovo druženje danas još ćemo učvrstiti te veze, da se Hrvati međusobno upoznaju i da onda zajednički radimo za dobrobit ovoga dijela Bačke«, kaže vlč. Stantić.

Djeca – srce dana

U danu su najviše uživala djeca, čije je vrijeme bilo ispunjeno igrama koje su bile natjecateljskog karaktera. I nitko nije otišao kući praznih ruku – ali ni prazna srca, jer slatki paketi bili su tek mala nagrada uz ono pravo: prijateljstva koja su tek rođena.

»Oko pet godina sam animator u Oratoriju i rado sam prihvatio da budem animator i na *Obiteljskom danu*. Igre smo zajedno osmislili tako da su prilagođene svim uzrastima djece koja su ovdje. Bilo je tu i djece od tri godine, ali su ravnopravno sudjelovali sa starijom djecom«, kaže **Denis Smolenski** iz Plavne.

Uz Denisa, za dječje igre bila je zadužena i **Karolina Penavin** iz Bača.

»Počeli smo s natezanjem užeta, onda smo imali skakanje u vreći, dodavanje lopti i skakanje s balonima. Bo-

te izvan Republike Hrvatske, a potporu je dalo i Hrvatsko nacionalno vijeće. Ovi susreti bit će nastavljeni, a nositelj projekta bit će HD *Drevni Bač* iz Bača.

Z. V.

Susret djece i mladih

U malom mjestu nadomak Subotice, uz samu granicu s Mađarskom – na Čikeriji 23. kolovoza održana je još jedna, četvrta po redu (obnovljena) *Čikerijada*. I ove godine zahvaljujući svećenicima Subotičke biskupije vlč. **Tomislavu Vojniću Mijatovu** i vlč. **Vinku Cvijinu** održan je ovaj duhovno-zabavni susret koji okuplja djecu i mlade, da u zajedništvu na kvalitetan način provedu dan u prekrasnoj čikerijanskoj šumi. Ono što je specifično jest što velika većina sudionika dolazi biciklima. Tako su oni iz Subotice, imali nešto dulji put nego djeca iz Tavankuta, Male Bosne, Mirgeša i drugih okolnih mjesta, a bilo je i onih koji nisu baš mogli doći biciklima – gosti iz Hrvatske.

Kao i ranijih godina, kraj križa na Čikeriji služena je sveta misa koju je predvodio vlč. Cvijin, dok je vlč. Vojnić Mijatov bio na raspolaganju za svetu ispovijed. Stotinjak djece i mladih koji su se okupili imali su uz svetu misu i prigodan program: brojne sportske aktivnosti, društvene igre, vožnju *špediterom* kroz čikerijansku šumu, vodene igre koje su mnogima bile omiljene, igre »bez granice«, te zajednički ručak.

»Bilo mi je dobro, najbolje mi je bilo kada smo igrali nogomet. Bile su vodene igre i sve je bilo super. Vozao sam se i po šumi«, kaže **Luka Vojnić Mijatov**.

Prvi puta na *Čikerijadi* je bio i **Jakov Radičev** iz Zagreba, koji je rekao:

»Sve je bilo dobro. Imali smo igre, vukli uže, polijevali se vodom, upoznao sam nove prijatelje, ali se ne mogu sjetiti svih imena. Bio sam i na misi i u šumi«.

Podsjećanja radi, prva *Čikerijada* održana je 1993. godine na inicijativu vlč. **Marinka Stantića** i trajala je u kontinuitetu do 2012. godine, da bi je nakon deset godina stanke, 2022., obnovili vlč. Tomislav Vojnić Mijatov i vlč. Vinko Cvijin.

Organizator ovog susreta je Subotička biskupija, a financijski su ga pomogli Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, DVD Tavankut, te brojni pojedinci.

Ž. V.

Foto: vlč. Tomislav Vojnić Mijatov

Srijemska biskupija – Oratorij na otoku Šipanu

Nezaboravno iskustvo duhovnog kampa

Suđurađ, na otoku Šipanu kraj Dubrovnika, ovoga je ljeta od 16. do 23. kolovoza primio skupinu: 45 djece i mladih iz Srijemske biskupije, točnije iz župa Beška, Maradić i Laćarak, koji su sudjelovali u ljetnom oratoriju – mješavini kampa, duhovnosti, zabave i služenja u župi Vele Gospe u mjestu Suđurađ, predvođeni svojim župnicima, prenosi mrežna stranica Srijemske biskupije

Dani su započinjali svetom misom s katehetskom propovijedi. Nakon doručka grupa bi se uputila na plažu – za mnoge jedinog i nezaboravnog prvog susreta s morem. Povratkom u kamp slijedio je ručak kojeg su pripremala sama djeca, uz pomoć nekoliko mama. Nakon ručka kratak odmor, zatim igre, molitva i kateheza. Popodnevni povratak na plažu, pa večera i potom novi krug druženja, igara, pjesme uz gitaru, plesa i molitve. Dan bi se završio snažnim trenutkom: zajedničkom »šetajućom krunicom«, molitvom na različite nakane, dok su mladi hodali

re mladih. Mnogi su prvi put bili bez mobitela i već nakon nekoliko dana shvatili kako im on ne nedostaje, a otkrili su koliko se mogu više igrati, družiti se, pjevati, svirati, moliti i jednostavno biti prisutni jedni za druge.

Za djecu i mlade ovo je bio kamp koji se ne zaboravlja, jer nisu ponijeli kući samo uspomene, nego i duboka iskustva. Učeći da sami pripremaju i raspremaju obroke, brinu o prostoru i programu, shvatili su kako se rad i služenje ne mogu odvojiti od radosti ali i zahvalnosti. Redovit ritam dana učio ih je odgovornosti, zahvalnosti i disciplini, u ozračju zajedništva.

Poseban pečat ostavilo je svjedočanstvo **Rose Pich-Aguilera**, majke-udovice osamnaestoro djece iz Španjolske. Ona se zajedno sa svojom djecom svakoga jutra pridruživala Srijemcima na svetoj misi na oratoriju, i nakon mise ostajali su u molitvi i zahvalnosti, dok su navečer znali obiteljski doći na molitvu krunice. Njezina radost i snaga, ukorijenjena u svakodnevnoj molitvi i euharistiji, pokazala je mladima da je istinska sreća moguća unatoč životnim teškoćama.

Mještani Šipana bili su ganuti prisutnošću mladih iz Srijemske biskupije. U nedjelju su se mladi pridružili župnoj misi sa stanovnicima otoka, što je dodatno učvrstilo veze između zajednica.

Ova ljetna pustolovina nije bila samo kamp. Bila je to škola života, zajedništva i vjere – djetinjstvo prožeto molitvom, radom i pjesmom. Otok Šipan i njegova crkvena baština pružili su najsjašniju pozadinu toj formaciji, dok je svjedočanstvo obitelji Pich-Aguilera uljepšalo i utemeljilo duhovno putovanje mladih.

Mladi su svakodnevno molili i za dobročinitelje koji su omogućili i sponzorirali ovo iskustvo za djecu: Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Dubrovačka biskupija, Caritas Dubrovačke biskupije, župa Suđurađ, župa Blato i don **Željko Kovačević**.

Oratorij, na način kako ga je osmislio sveti **Ivan Bosco**, upravo je na Šipanu proživljen u punini – kroz igru, molitvu, rad i veselje.

H. R.

po kompleksu. U petak su se i mladi Srijemci pridružili pozivu Svetog Oca molitvom krunice za mir u svijetu, a jednu večer svoje su nakane iznosili i u dirljivom euharistijskom klanjanju pred Presvetim Sakramentom. Organizirana je i filmska večer, gdje su djeca, ali i odrasli sa zanimanjem upoznali Mojsijev životni put kroz animirani klasik *Princ iz Egipta*.

Animatorima iz Subotice zahvalni su bili mladi Srijemci koji su kroz njih doživjeli svjedočanstvo aktivne i žive vje-

Vese Barišić, Dubrovčanka u Novom Sadu

Okusi igre s darovima mora

»Uzela sam za svoje osoblje u restoranu ekipu koja je iz škole krenula 'odraditi sezonu' na Jadranu. Ti momci, željni znanja i voljni rada, prošli su moju obuku i još su tu, sa mnom. Mislim da imam najmlađu ekipu kuhara i konobara u Novom Sadu, a istovremeno vrlo odgovornu, predanu i sposobnu«, navodi Vese Barišić

Vese Barišić, vlasnica restorana *Fish house Deep Blue* koji se nalazi u središtu Novog Sada, po struci je pomorska nautičarka, koja je od najranijeg djetinjstva neraskidivo vezana za kuhanje i ugostiteljstvo. Otac joj je bio pomorski kapetan, Dubrovčanin, podrijetlom iz starodubrovačke familije, i sva spiza koja je vezana za Dalmaciju je dio njezina bića, jer on ju je volio spremati kad nije bio na brodu. None, majčina majka Sarajka koja se doselila u Dubrovnik i donijela svoju kuhinju. Odrasla je i u hotelu i restoranu: restoran je imala obitelj najbolje prijateljice, a majka joj je radila u hotelu.

»Nisam nikada radila u kuhinji, osim u svojim objektima. Imala sam pizzeriju i slastičarnu«, kaže ponosno Vese ispred ulaza u njezin restoran, praktički u sjeni novosadske »katedrale«.

Njezin život čini i pisanje, astrologija, vodi radionice za rad na sebi, radila je i u svijetu nekretnina, a vrijeme i okolnosti utječu na to koji joj od ovih aspekata rada i angažiranja bude izraženiji.

Ljubav pa brze poslovne odluke

Kao i mnogi drugi, i Vese spada u zaljubljenike u Novi Sad, u koji je, kaže, dovedena slučajno, na izlet. To je bilo 2022. godine, i toga dana se dogodilo nekoliko stvari koje su je motivirale da se krišom ubrzo vrati.

»Tog ljeta odlučila sam se seliti za London. Bila sam osam dana u Zagrebu i devet u Beogradu. Novi Sad me 'izmjestio sa mjesta' – nikako nisam mogla dobiti odgovore na pitanja što se to dogodilo sa mnom i tim gradom. Kada sam se vratila u Dubrovnik, samo sam pokušavala doći do tog odgovora i ubrzo se vratila u Novi Sad. U veljači 2023. otvorila sam poduzetničku radnju i u svibnju definitivno odlučila da ću se preseliti. To je bilo vrijeme u kojem sam intenzivno pisala i bavila se astrologijom. Ugostiteljstvo je neka vrsta 'droge'. Poznajem taj osjećaj iz Dubrovnika, gdje mislim da nema nikoga tko radi u

turizmu a da nije rekao kako mu je 'ovo posljednja sezona'. Kako sam se makla od tamo, potpuno drukčije vidim cijelu sliku, koja mi je prije bila tako podrazumijevajuća. Onda sam govorila da ću otvoriti *Fish house Deep Blue* kad se pojavi odgovarajući prostor. Iz Dubrovnika sam ponijela želju i umijeće stvaranja, kuhanja i gastronomskih inovacija«, kaže naša sugovornica.

Najveći izazov prilikom pokretanja restorana Vese je imala s uređenjem i opremanjem prostora u kojem je restoran i to joj je, priznaje, ostavilo gorak okus nepoštjenja i velikog kašnjenja u ugovorenim obvezama, uključujući i otvaranje restorana.

»Povlačim poteze koji možda drugim ljudima ne bi pali na pamet. Uzela sam za svoje osoblje u restoranu ekipu koja je iz škole krenula 'odraditi sezonu' na Jadranu. Neposredno prije no što sam otvorila restoran, što je bilo 20. lipnja prošle godine, oni su planirali otići. Ti momci željni znanja i voljni rada prošli su moju obuku i još su tu, sa mnom. Mislim da imam najmlađu ekipu kuhara i konobara u Novom Sadu, a istovremeno vrlo odgovornu, predanu i sposobnu«, navodi Vese Barišić.

»Da su mi rekli da ću ribu jesti s umakom od lješnjaka...«

»Prije nekog vremena jedan naš posjetitelj došao je kod nas, nakon tri mjeseca praćenja restorana na društvenim mrežama. Naručio je oradu u lješnjaku, pojeo i onda je pitao osoblje može li razgovarati sa mnom. 'Svaka vam čast, pratim Vas i jedva sam čekao da dođem. Da mi je netko rekao da će me nagovoriti da ribu pojedem s umakom od lješnjaka, mislio bih da je lud', kazao je. Naravno da ima hrane kao što su kozice na buzaru, cijele ribe ili ražnjići koje mi radimo, koji nisu nešto što nitko drugi ne može napraviti, no ja sam, primjerice, osmislila file orade pohan s lješnjacima s umakom od bosiljka koji sami radimo, zatim file brancina u umaku od tartufa koji ide s listićima badema, a uz njega riža s prokeljom i šparogama, onda file brancina pohan u listićima badema na pireu od bundeve... Ribu sam pristupila kreativno na način na koji se nitko drugi ne bi usudio«, kaže Vese o onome što se služi u njezinom restoranu.

»U skoro svu nabavu idem sama. Često svakoj ribi dignem škrge, da provjerim svježinu, na što dobavljači reagiraju čuđenjem ako ustvrdim da nije friška. Dogodi se, mada su i to su naši gosti prihvatili, da nakon vikenda ostanemo bez ribe. Ne mogu svakog dana otići u nabavu, ali s obzirom na to koliko trošimo, i da često ostajemo bez namirnica, zna se da je sve friško«, ponosno ističe.

Na pitanje o poslovnoj klimi u Novom Sadu, Barišić odgovara kako u smislu onoga što ljudima iz biznisa ne odgovara, ne vidi razliku između Hrvatske i Srbije.

»Što se tiče financijske discipline, ovdje sam svaki puta naišla na otvorenost za dijalog. U Hrvatskoj nema puno 'pregovaranja'. Mislim da nigdje na Balkanu situacija nije idealna, a da ne govorimo da je cijena nabave hrane nadrealna. To se odnosi i na omjer cijena s osobnim primanjima. Prva bih svojim radnicima dala veću plaću, no

mislim da smo u začaranom negativnom krugu i da je on negativan za sve skupa. Klima monetarnog sustava kakvog mi poznajemo je nešto što će se morati mijenjati globalno. Novac danas nema nikakvu vrijednost, a podizanjem cijena pokušava se upravo nadomjestiti nedostatak te vrijednosti. Naglašavam da u tim aspektima ne postoji veća razlika između Hrvatske i Srbije«, veli naša sugovornica.

Dodaje da ne želi kritizirati nikoga u Novom Sadu, ali ljudi koji je poznaju i koji su s njom imali priliku pričati, a neki su i političari, znaju da vrlo otvoreno govori o ovim stvarima. Kada je riječ o lokalnoj sredini, zamjećuje da u Novom Sadu nije realizirano ni 70% turističkog potencijala, te da bi se po tom pitanju trebalo nešto napraviti jer je, kaže, riječ o gradu ogromnih mogućnosti.

Marketinške strategije

»Na mjestu suradnika za marketing izmijenilo se nekoliko ljudi dok nisam u veljači pronašla odličnog stručnjaka i cijeli marketing koji nas je 'pogurao' je njegova zasluga. Uzalud bi to bilo da mi ne nudimo kvalitetnu uslugu, da ljudi nisu zadovoljni i ne prenose to zadovoljstvo dalje. Naš marketing je uglavnom putem društvenih mreža i suradnje s informativnim portalima. S tim u vezi je i 'medijska eksplozija' priče o našem restoranu, koja se nedavno dogodila u svega par dana u medijima ovdje i u Hrvatskoj. Šest dana nisam bila ovdje i uopće nisam znala ništa od toga, te je to za mene bio pozitivan šok, no kad sam sve vidjela imala sam napad panike. Naravno da mi je drago, no ni ja ni ljudi oko mene to nisu znali. Šesti dan, kada nisam mogla shvatiti zašto me prolaznici zaustavljaju, uz pomoć **Dušana**, koji je glava kuhinje i koji mi je čitao te tekstove, shvatila sam što se dogodilo.«

Vese surađuje s poduzetnikom iz Šapca koji radi s vinima i koji ima dobru vezu i u Hrvatskoj i u Srbiji, i preko njega nabavlja sve. Izdava *zlatni plavac*, *dingač skaramuča* (jedno od boljih vina podrijetlom s Pelješca), *malvaziju Kozlović*, *istarsku travaricu*, te fruškogorska vina. Pitali smo našu sugovornicu o tome kako sagledava svoj doprinos promidžbi hrvatske gastronomije, utjecaja u zajednici i potencijalnih novih sinergija.

»Imamo puno ideja, ali za njihovu realizaciju trebat će nam veći prostor. Ali, ako pričamo o utjecaju na zajednicu, ja sebe vidim kroz neku drugu priču, ne ugostiteljsku«, kaže Vese.

Dodaje otvorenost za suradnju s drugima u osmišljavanju suradničkih programa promicanja gastroturizma.

»Voljela bih kada bih o pojedinim aspektima suradnje u turizmu i ugostiteljstvu mogla imati sadržajniji dijalog s predstavnicima Turističke organizacije Novog Sada. Toliko sam puta sam čula: 'Ovo je trebalo Novom Sadu!' Mislim da bih do sada sto puta odustala, ali i dalje rado vjerujem onima koji mi vele: 'Molim te, nemoj'«, zaključuje popodnevni razgovor s melodičnim dubrovačkim naglaskom Vese Barišić.

Marko Tucakov

Ljetni tamburaški kamp u Pleternici

Ovogodišnji, četvrti ljetni tamburaški kamp u Pleternici otvoren je 18. kolovoza, a okupio je tridesetak polaznika iz različitih dijelova Hrvatske, iz 11 županija, te iz Subotice. Kamp je zamišljen kao centar izvrsnosti tambure i tamburaške glazbe i svega onoga što je vezano uz taj instrument. Organizator ovoga kampa je gradska Javna ustanova, u suradnji s Hrvatskim društvom tamburaških pedagoga, Gradom Pleternicom i gradskom Turističkom zajednicom, a među sudionicima su bili i tamburaši iz HGU-a *Festival bunjevački pisama*, dvije curice iz hrvatskih odjela **Ana Perčić** iz Osnovne škole *Matko Vuković*, **Katarina Vukadinović** iz Osnovne škole *Ivan Milutinović*. Kao i prethodnih godina, jedna od mentorica bila je i prof. **Mira Temunović** koja za naš tjednik kaže kako su ove godine većinski dio činila potpuno nova djeca.

»Maturanti koji su završili srednju školu nemaju pravo sudjelovanja u kampu. Došli su neki novi klinci pa smo radili s njima. Kamp je zamišljen u vidu satova individualne nastave. S njima je radio **Igor Kudeljak** iz Varaždina, zatim **Vice Zirtu**, profesor iz Križevaca, **Mrvoje Hrkano-vac** iz Osijeka, **Saša Botički** iz Požege, ja sam vodila dječiji tamburaški orkestar, a **Damir Butković** je vodio veliki orkestar, tj. stariji uzrast orkestra. Satovi su bili individualni, bile su štim probe, svaki dan prije i poslije probe orkestra. Osim radnog dijela, imali smo i rekreativni dio. Obišli smo *Muzej bećarca*, *Tera Panoniku* da se upoznamo s Panonskim morem kako je izgledalo nekad, imali smo jedan dan izlet na bazene u Požegu i na planinu Starac gdje se protežu poznati vinogradi, zlatna dolina Slavonije. Završni koncert trebao je biti na platou *Muzeja*

bećarca, međutim vrijeme nam nije dozvolilo, stoga smo prešli u *Tera Panoniku* gdje imaju klasičnu koncertnu salu. Naša Katarina Vukadinović je svirala i u orkestru, a predstavila se i kao vokalna solistica. Imali smo jednu uspješnu nedjelju rada s djecom, oni su svi bili prezadovoljni jer su se prilikom prijave mogli opredijeliti kod kog profesora žele imati individualne sate. Naravno, prijateljstva se uspostavljaju i stječu koja poslije traju godinama», govori nam Mira Temunović.

Naglasila je kako su održane radionice bećarca, radionice vokalne tehnike i sviranja na samici. Te radionice su veoma zanimljive, kako djeci tako i za očuvanje naše tradicije. Na završnom koncertu su izvedeni i njihovi bećarci koje su oni sami smislili tijekom radionica. Aktivnosti kampa završile su na Trgu bećarca 22. kolovoza završnim koncertom svih sudionika.

I. U.

Obljetnica *Fishera*

SURČIN – Hrvatska čitaonica *Fischer* iz Surčina obilježava sutra, 30. kolovoza, devetu obljetnicu rada. Bit će otvorena mala slobodna knjižnica *Fischer* u saradnji sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata. Drugi dio večeri bit će večer posvećena preminulim članovima uprave. Početak je u 17 sati u porti crkve Presvetog Trojstva.

Hrvati iz Vojvodine na pjesničkom susretu

RAVNO – Društvo hrvatskih književnika i Općina Ravno i ove godine organiziraju tradicionalnu pjesničku manifestaciju *Grgurovi hukovi*, koja će biti upriličena 30. kolovoza u 20 sati kod hotela *Stanica* u Ravnom.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članka 14., stavak 8. i članka 39. Zakona o proceni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 94/24) objavljuje:

OBAVIJET O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA PROCJENA UTJECAJA NA OKOLIŠ

Dana 26. 8. 2025. donijeto je rješenje pod brojem 003156989-2025-09693-004-081-380-001, kojim se utvrđuje da nije potrebna procjena utjecaja na okoliš projekta: Bazna stanica »NS2972_01 SU_ČANTAVIR_AUTOPUT«, na katastarskoj parceli br. 8657/3 K. O. Čantavir, Subotica, podnositelja zahtjeva »ASTEL PROJEKT« d.o.o. Beograd (Novi Beograd), Bulevar Crvene armije br. 11v, 11070 Novi Beograd, ovlaštenog od nositelja projekta »A1 Srbija« d.o.o. Beograd, Milutina Milankovića br. 1ž, 11070 Novi Beograd.

Razlog za donošenje ove odluke je što je stručnom ocjenom opterećenja konstatirano da jačina električnog polja buduće bazne stanice neće prelaziti propisane granične vrijednosti ni na jednoj površini uzetoj u razmatranje, a ukupni faktor izloženosti u svim zonama u kojima je izvršen proračun je manji od 1. Predmetnim rješenjem određene su i mjere u cilju sprječavanja, smanjenja i otklanjanja negativnih utjecaja na okoliš.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja.

Uvid u rješenje može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj (Trg slobode br. 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

U programu sudjeluju i hrvatski pjesnici iz Vojvodine **Nevena Mlinko** i **Darko Baštovanović**.

Sastali se alasi i bečari

MONOŠTOR – Tradicionalna gastronomska manifestacija u kuhanju ribljeg paprikaša *Sastali se alasi i bečari*, koju organizira KUDH *Bodrog* bit će održana u subotu, 30. kolovoza, s početkom u 18 sati. Kuhanje će biti u Kući časnih sestara, a večera u Domu kulture u Monoštoru. Kako organizatori najavljuju, »manifestacija slavi bogatu kulturu i tradiciju koje su oblikovale naš kraj, okupljajući alase i bečare, simbole ribarskog načina života. Tijekom cijele večeri posjetitelji će imati priliku uživati u rici jelena iz obližnjih šuma, mirisima kuhane ribe iz kotlića i pucketanju vatre«.

Gradska uprava Subotica, Trg slobode 1, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članka 14. i 39. Zakona o proceni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 94/24), u svojstvu nadležnog tijela:

OBAVJEŠTAVA JAVNOST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA PROJEKTA NA OKOLIŠ

Podnositelj zahteva »W-line« d.o.o. Beograd, Ikarbus 3 Nova br. 19, 11080 Beograd – Zemun, ovlaštenog od nositelja projekta »A1 Srbija« d.o.o. Beograd, Milutina Milankovića br. 1ž, 11070 Novi Beograd, podnio je dana 25. 8. 2025. godine, pod brojem 003583894-2025-09693-004-081-380-001, zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na okoliš projekta: Radio-bazna stanica mobilne telefonije »NS2429_02 SU_Subotica_Kireška«, na katastarskoj parceli br. 18970/5 K. O. Novi grad, Subotica (46.11857°, 19.68098°).

Javnost može izvršiti uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju nositelja projekta i dostavi mišljenje na podnijeti zahtjev u roku od 15 dana od dana oglašavanja. Uvid se može izvršiti u prostorijama nadležnog tijela u Gradskoj kući u Subotici, soba 130, svakog radnog dana od 10 do 14 sati, kao i elektronički na internet veb prezentaciji Grada Subotice, na adresi www.subotica.rs.gov.rs/cat_doc/zastita-zivotne-sredine. Mišljenja se mogu dostaviti na adresu nadležnog tijela ili elektroničkom poštom na adresu zivotnasredina@subotica.rs.gov.rs.

U postupku odlučivanja tijelo može donijeti odluku da je za predmetni projekt potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš i odrediti njen opseg i sadržaj, ili odluku da za predmetni projekt nije potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš i odrediti mjere sprječavanja, smanjenja ili otklanjanja negativnih utjecaja ili druge minimalne uvjete zaštite okoliša.

Peta likovna kolonija *Tekije 2025* u Srijemskoj Kamenici

Umjetnici iz više zemalja u stvaralačkom susretu

»Slike nastale ovdje imaju poseban put – jedan dio ulazi u fundus Hrvatskog kulturnog centra, drugi se daruje Srijemskoj biskupiji, a treći dio odlazi na aukcije u humanitarne svrhe«, kazala je Jasna Čordaš

Likovna kolonija *Tekije 2025* otvorena je 22. kolovoza u župi Našašća sv. Križa u Srijemskoj Kamenici. U radu kolonije sudjelovalo je 25 umjetnika, među kojima su i akademski slikari i amateri, a posebnu vrijednost događaju daje međunarodni karakter kolonije. Uz domaćine iz Srbije, sudjelovali su i gosti iz Njemačke, Austrije, Hrvatske i Bugarske. Glavna tema stvaralaštva bio je Kamenički park, s naglaskom na obitelji **Marcibanji** i **Karačoni**, koje su svojim djelovanjem obilježile njegovu bogatu povijest i ostavile trag u kulturnoj baštini.

Umjetnici su tijekom dana stvarali na otvorenom, u dvorištu crkve i župe, a prije početka slikanja zajedno su prošetali Kameničkim parkom kako bi pronašli motive i inspiraciju. Upravo su u toj šetnji mnogi otkrili stari hrast, simbol postojanosti i života, koji je postao jedan od najčešćih motiva na njihovim platnima.

Kolonija raste i razvija suradnju

Predsjednica Hrvatskog kulturnog centra Novi Sad **Jasna Čordaš** istaknula je kako manifestacija iz godine u godinu postaje sve bogatija – širi se suradnja, ostvaruju se nove ideje, a kolonija okuplja sve veći broj sudionika. Naglasila je da se događaj realizira uz potporu partnera:

Udruženja likovnih umjetnika *Likum*, Kulturno-informativnog centra *Mladost* iz Futoga, Kulturne stanice Begeč, Kulturnog centra *Sándor Petőfi* u Novom Sadu, Udruge građana *Srpsko-bugarsko prijateljstvo* te Hrvatske matice iseljenika – podružnica Vukovar.

»Ono što je novo jest da smo uspostavili suradnju i s mađarskim Kulturnim centrom *Sándor Petőfi* iz Novog Sada, pa su i oni sudionici ovogodišnje kolonije. Važno je naglasiti da koloniju čini jedan dio akademskih slikara, a drugi dio čine amateri okupljeni oko različitih udruga. Slike nastale ovdje imaju poseban put – jedan dio ulazi u fundus Hrvatskog kulturnog centra, drugi se daruje Srijemskoj biskupiji, a treći dio odlazi na aukcije u humanitarne svrhe. Svake godine sredstva doniramo različitim ustanovama i pojedincima, ovisno o potrebama i sredstvima koja uspijemo prikupiti. Na taj način umjetnost dobiva dodatnu dimenziju i postaje sredstvo solidarnosti«, naglasila je Čordaš.

Župnik u Srijemskoj Kamenici vlč. **Luka Ivković** naglasio je kako je kolonija prilika da umjetnici iz raznih dijelova Europe podijele svoje znanje i osjećaje, prenoseći ih na platna i na zajednicu.

»Umjetnici iz raznih dijelova Europe okupljaju se u našoj župi i prenose svoja znanja, vještine i osjećaje na platna, a preko njih i na nas koji možda nismo slikari. Na taj način možemo doživjeti kako oni vide naš svijet, odnosno temu pete likovne kolonije – Kamenički park. To je dragocjena prilika da se susretnemo, razgovaramo i vidimo kako umjetnici percipiraju i prenose boje, ono što je Bog dao. Tako se međusobno zbližavamo, a istodobno gradimo temelje za buduću suradnju«, kazao je vlč. Ivković.

Vrijednosti likovnih kolonija

Svetlana Zarić iz Sombora, članica neformalne grupe *Art Nostra* i sudionica likovne kolonije, skrenula je pažnju na važnost ovih susreta za usavršavanje umjetničkih vještina, širenje horizonta kroz putovanja i stvaranje novih prijateljstava.

»Mi smo svi likovnjaci iz Sombora, i profesionalci i amateri, pa se često okupljamo, putujemo i izlažemo. Ovo mi je prvi put ovdje i mogu reći da sam zadovoljna organizacijom. Obišla sam Kamenički park, u kojem nikada ranije nisam bila, i odlučila ga naslikati. Mislim da će se moj rad svidjeti publici. Ovakva okupljanja su dragocjena jer učimo jedni od drugih, upoznajemo različite narode, kulture i tehnike. Osim što stječemo nova iskustva, stvaramo i prijateljstva koja ostaju za cijeli život. Uvijek kažem – gdje god da odem, uvijek pronađem prijatelje, i nema ništa ljepše od toga«, navela je Svetlana.

Otvaranju kolonije nazočili su predstavnici Pokrajine, Grada Novog Sada i Srijemske biskupije. Kolonija je trajala do 23. kolovoza, kada je održano svečano zatvaranje i predstavljanje nastalih radova. Organizator V. likovne kolonije bio je Hrvatski kulturni centar Novi Sad, u suradnji sa Svetištem Gospe Snježne – Tekije, Srijemskom biskupijom, župom Našašća sv. Križa iz Srijemske Kamenice, Spomen-zbirkom *Jovana Jovanovića Zmaja* i *Vodama Vojvodine*. Pokrovitelji su Grad Novi Sad – Gradska uprava za kulturu, Kulturni centar Novi Sad te Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Kristina Ivković Ivandekić

Likovna kolonija *Bezdanske marine*

Na obali Bajskog kanala više od 50 slikara

Hrvatska udruga *Bezdanska marina* iz Bezdana organizirala je 23. i 24. kolovoza dvodnevnu 7. Međunarodnu likovnu koloniju. Na ranču *Fles* kod Bezdana, na obali Bajskog kanala okupilo se više od 50 umjetnika iz Hrvatske, Mađarske, Srbije (Sombora, Subotice, Vrbasa, Novog Sada...), Kineza i Rusa koji žive u Somboru.

»Udruga je osnovana prije devet godina, a ovo je sedma kolonija. Počeli smo sa sedam slikara, a sada ih je 53. Najmanje slikara sam ja pozvala, pozvali su se oni sami. Imamo bogat fundus slika i planiram napraviti izložbu u Somboru u jednom primjerenom prostoru. Udruga nema novca, ali se nadam pomoći naših prijatelja, kako bi dio onoga što je nastalo na sedam kolonija *Bezdanske marine* vidjeli i Somborci«, kaže predsjednica HU-a *Bezdanska marina* **Vesna Zelenika**.

Među slikarima bili su i članovi Likovne udruge umjetnika amatera *Likar* iz Osijeka, kojima je ovo bila prva kolonija u Vojvodini.

»Upoznajemo nove ljude, družimo se, prekrasno. Danas sam slikala ženu sa šeširom, ali impresionirala me je ova obala Bajskog kanala i taj motiv sigurno će biti na jednoj od mojih slika«, kaže članica udruge *Likar* **Zorica Šarčević**.

Kako kaže, u likovnoj udruzi je dvadesetak godina i toliko se i bavi slikarstvom.

»Kolegica je krenula na tečaj, pridružila sam joj se, družimo se, upoznala sam sve te divne ljude oko sebe i evo me. Kada slikam, ne mislim ni na što već samo na boje. Radim ulja na platu, a motivi, pa što god mi se sviđa ja to naslikam. Rado idem na kolonije, gledam što drugi rade, dobijem i ja neke nove ideje«, kaže Šarčević.

»Sviđa mi se što je na ovoj koloniji puno slikara, amatera i akademskih slikara. Svi su prijateljski raspoloženi. Pet godina sam išla na tečaj i sada sam u ovoj priči 12 godina. Ne mogu reći da slikam svakoga dana, četkicu u ruke uzimam kada imam motivaciju, sliku u glavi. Na kolonije rado odlazim, ali ovo mi je prva kolonija u Vojvodini. Gledam što drugi slikaju i od svakoga možete vidjeti nešto što vam se dopada i možete to slikati, ali na svoj način«, kaže **Mara Batinić** iz Osijeka.

Članovi Likovne grupe 76 iz Sombora sudionici su svih likovnih kolonija koje se održavaju u Somboru i okolici.

»Često sudjelujem na kolonijama, ali ovo mi je prvi puta da sam na koloniji *Bezdanske marine*. Naslikala sam kanal, čamac. Volim prirodu, živahne boje. Ove godine bila sam na osam kolonija i još tri me čekaju«, kaže **Branka Panić**.

U radu kolonije sudjelovali su i članovi Društva za borbu protiv raka Sombor.

Kolonija *Bezdanske marine* održana je uz potporu Splitsko-dalmatinske županije, Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Grada Sombora. Kolonija je najznačajniji program hrvatske udruge u Bezdanu. Vesna Zelenika, koja vodi udruhu, Hercegovka je koju je udaja dovela u Bezdan. Jedno vrijeme svoj rad usmjerila je u pravcu politike, ali je razočarana u politička događanja unutar hrvatske zajednice napustila politiku, osnovala udruhu i sedam godina okuplja mjetnike, uvijek u nekom drugom prostoru u okolici Bezdana.

Z. V.

Znanstveni kolokvij u Pleternici

Gospa od Suza iz različitih perspektiva

Znanstveni kolokvij povodom 70 godina štovanja devetnice *Gospi od Suza* i 20 godina Svetišta Gospe od Suza u Pleternici održan je 23. kolovoza u Pleternici. Na ovom znanstvenom kolokviju, u panel

diskusiji sudjelovao je i župnik župe Marija Majka Crkva, te ujedno i rektor Biskupijskog svetišta Gospe od Suza na Bunariću mons. **Željko Šipek**. On je u okviru Panel rasprave upoznao prisutne s poviješću i radom svetišta Gospe od Suza u Subotici, o vjeri i značenju Bunarića za

vjernike katolike te o važnosti svetišta za Hrvate u Srbiji. Ovo je inače drugi posjet rektora svetišta gradu Pleternici u okviru prekogranične suradnje između rimokatoličke župe Marija Majka Crkve – (Svetišta Gospe od Suza – Bunarić) kao partnera i Općine Pleternice kao vodećeg partnera. Zahvaljujući ovom prekograničnom projektu svetište *Bunarić* na dobrom je putu da se realizira ideja izgradnje multifunkcionalne dvorane za dobrobit svih hodočasnika.

Ideja ovoga znanstvenog kolokvija je potaknuti promišljanja, prikupiti činjenice i zapisati sve ono što danas postoji kao znanstveni dokazi i prilozi o ovom velikom događaju, sedamdesetoj godini održavanja devetnice Gospe od Suza i obljetnici Svetišta. U okviru kolokvija šestoro znanstvenika govorilo je o tom fenomenu iz različitih perspektiva, a bilo je riječi i o spomenutoj devetnici kao manifestaciji pučke pobožnosti koja je povezana s marijanskom duhovnošću stavljajući je u okvire nove evangelizacije. Panel diskusija otvorila je prostor za razmjenu iskustava i promišljanja o duhovnoj, kulturnoj i identitet-skoj važnosti svetišta u Pleternici, ali i o njegovom mjestu u širem kontekstu katoličkih svetišta u Hrvatskoj i regiji.

H. R.

Foto: pleternica.hr

Obljetnica smrti biskupa Večerina

Na treću obljetnicu smrti biskupa mons. **Slavka Večerina**, 26. kolovoza, u katedrali sv. Terezije Avilske služena je sveta misa koju je u zajedništvu s braćom svećenicima predvodio biskup Subotičke biskupije **Franjo Fazekas**.

Biskup je okupljene vjernike pozvao da mole za biskupa Večerina i vječni spas njegove duše, ali da ujedno mole i za mjesnu Crkvu i biskupiju, kojoj je i sam biskup Večerina bio pastir.

U prigodnoj homiliji biskup Fazekas podsjetio je kako nas Gospodina sve poziva, i to ne bez razloga, u svoje kraljevstvo gdje vlada ljubav i milosrđe.

»Kako bi ljudi čuli o tome Božjem kraljevstvu neophodna su duhovna zvanja. Zbog toga moramo neprestance moliti na tu nakanu, jer i našoj su biskupiji potrebni dobri svećenici, dobre redovnice i redovnici. Sestre i braćo, naš je biskup Slavko prihvatio Isusov poziv kao pastir, kao radnik u Božjem vinogradu. Cijeli je svoj život posvetio zadaći, službi navješćivanja radosne vijesti. Neka mu Gospodin dade vječni pokoj, za sve duhovno dobro koje je učinio svim ljudima naše mjesne Crkve«, rekao je biskup na kraju homilije.

Nakon svete mise svećenici i redovnici okupili su se ispred groba biskupa Večerina, blagoslovili ga, te s vjernicima skupa molili za vječni spas njegove duše.

Mons. Slavka Večerina papa **Franjo** imenovao je subotičkim biskupom 8. rujna 2020. godine, te je 14. studenoga u subotičkoj katedrali-bazilici sv. Terezije Avilske zaređen za biskupa. Preminuo je 26. kolovoza 2022. godine u Kikindi, a pokopan je u kripti subotičke katedrale sv. Terezije Avilske 1. rujna iste godine.

Ž. V.

Proštenje na Biskupijsko svetište Gospe od Suza – na Bunariću

Jučer je na Biskupijskom svetištu Gospe od Suza, ili kako ga se rado naziva na *Bunariću*, započela trodnevica, kao priprema za slavlje proštenja koje će biti slavljeno u nedjelju, 31. kolovoza.

Danas, 29. kolovoza, drugi je dan trodnevice i u 18.30 će se moliti krunica, u 19 sati bit će slavljen sveta misa. Treći dan trodnevice (30. kolovoza) započinje pokorničkim bogoslužjem u 19 sati, kada će vjernici imati priliku za svetu ispovijed. Procesija sa svijećama planirana je za 20.30 sati, a nakon toga u 21.15 sati sveta misa koju će predvoditi mons. **Stjepan Beretić**.

Na sam dan proštenja, 31. kolovoza, raspored svetih misa je sljedeći: u 6.30 sati je dvojezična sveta misa; u 8 sati biskupska sveta misa na mađarskom jeziku i u 10 sati biskupska sveta misa na hrvatskom jeziku, a obje predvodi biskup Subotičke biskupije **Franjo Fazekas**; u 17 sati sveta misa za bolesnike i djelatnike Caritasa.

Važno je napomenuti kako se nalazimo u Svetoj godini, te da je *Bunarić* mjesto potpunog oprosta, osobito u dane koji dolaze – 30. i 31. kolovoza. Za potpuni oprost, kako je u svojoj pobudnici istaknuo biskup Subotičke biskupije Franjo Fazekas, potrebna je skrušena i iskrena ispovijed, aktivno sudjelovanje na svetoj misi i pričest, te izmoliti određene molitve (Vjerovanje, Oče naš, Zdravo Marijo i Slava Ocu) na nakanu Svetog Oca, te prije hodočašća učiniti dobro djelo onima koji su u neakvoj potrebi.

Ž. V.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Poniznost je put u vječnost

Kada čovjek malo zastane i razmisli, cijeli je njegov život borba. U svakom periodu života bori se za nešto, a u stvari to su borbe za prva mjesta, za dokazivanje i isticanje, jer većina toga za što se borio nije nužno, ali je predstavljalo društveni status. Prihvaćenost, pozicije, razne vrste isticanja, sve to čovjek želi ostvariti jer ga njegova priroda na to potiče. No, je li to potrebno za vječnost? Već i sami znamo da borba za prva mjesta nije i borba za Božju blizinu, ali nas naša priroda nuka na takve borbe, a da ne zastanemo i ne razmislimo koristi li nam to ili ne. Ove nedjelje Isus nas prisposodobama opominje da prva mjesta u društvu vjerniku nisu potrebna ni korisna, a starozavjetna čitanja podsjećaju da je Gospodin uvijek uz one koji su odbačeni, na rubu, potlačeni. Nikakvi društveni prvaci i imućnici se ne spominju. Poslanica Hebrejima govori o tome da je kršćanin za mnogo veće stvari stvoren nego što su prva mjesta na ovome svijetu. Nebo je njegovo odredište.

Ne uzvisivati se

Isus, promatrajući događaje oko sebe, priča prisposdobe koje upućuje slušatelje na život koji će ih dovesti bliže k Bogu. Ove nedjelje on promatra uzvanike na ručku kod jednog farizeja (usp. Lk 14,1.7-14). Bore se za prva mjesta, za veću čast. Zato Isus prisposdobom savjetuje da sjedaju na ona koja su najniža po važnosti, pa neka ih domaćin prebaci na važnija, kako ne bi doživjeli suprotno, jer: »svaki koji se uzvisuje, bit će ponizn, a koji se ponizuje, bit će uzvišen« (Lk 14,11). Ovaj događaj slika je cjelokupnih nastojanja u ljudskom životu. Samo časti, priznanja, prvih mjesta, nikad toga nije dosta. I što je više toga, to još više želimo. Ali, poniznost je ono što nas vodi tamo

gdje jedino u konačnici želimo biti, u Božju blizinu. Oholost koju hranimo stalnim težnjama za prvim mjestima, koja raste s više časti i priznanja, izvor je mnogih drugih grijeha. Grijeh nas udaljava od Boga, ranjava našu dušu, ranjava naš odnos s Bogom i ljude u našoj blizini. A Bog gleda na ponizna. I čast koja će biti iskazana poniznom, bit će od strane Boga u posljednji dan. Treba li čovjeku veće časti? Poniznost je jedini put do istinskog uzvisivanja. Oholost uvijek na kraju završi poniženjem. Biti ponizan često je teška borba sa samim sobom, borba protiv ustaljenih obrazaca ponašanja. Ali je to uvijek borba u kojoj, ako ustrajemo, donosi ploda. Ponizan čovjek je mio Bogu, to je najvažnije u ljudskom životu, omiljeti svome Gospodinu: »Što si veći, to se većma ponizi i naći ćeš milost u Gospodina« (Sir 3,18).

Nagrada od Boga

Isus u prisposdobi skreće pozornost na još nešto jednako važno: On opominje one koji priređuju gozbe da ne zovu bogate i važne, koji im mogu istom mjerom uzvratiti, nego da zovu siromašne i odbačene, na različite načine ugrožene. Najvažnije što Isus u nastavku kaže je: »Blago tebi jer oni ti nemaju čime uzvratiti. Uzvratit će ti se doista o uskrснуću pravednih« (Lk 14,14). Nije Isus ovim riječima osudio naš društveni život, naše proslave i prijateljska okupljanja. Želio je skrenuti pozornost da ni jedan vjernik nikada ne smije zaboraviti na one koji su odbačeni, one koji nemaju i one kojima je potrebna naša pomoć. Pomagati je kršćanski poziv i poslanje, na taj način postajemo suradnici Kristovi, donositelji njegove ljubavi onima koje su svi napustili. I nema ljepšeg osjećaja nego pokazati ljubav onome tko je nije osjetio, kao ni veće nagrade od one koju ćemo primiti od Gospodina.

Kapelice – nadgrobni spomenici na grobljima (XXIV.)

Bereško groblje i »kapela« na pisku

Budući da je Bereg bio i ostao malo mjesto, i da je u povijesti redovito bio mjesto nastanjeno ne odveć bogatim žiteljima, na samom groblju nema ni obiteljskih kapela ili drugih sličnih sakralnih građevina. Ipak, vjera šokačkoga hrvatskog puka snažno je posvjedočena i na ovome mjestu izgradnjom i skrbi za križeve – vječne znake Kristove otkupiteljske smrti i nade u uskrsnuće vjernika

Groblje u Beregu nalazi se na pješčanoj dini, kakovih na istočnoj periferiji sela, u dijelovima atara poznatim kao Piskulja i Salaši ima dosta. Nadmorska visina najviše točke groblja je 100,8 m, dok je najviša visina pjeskovitoga dijela atara (i najviša kota cijele zapadne Bačke) 103,3 m. Za bereški *pisak* to su znatna uzvišenja, a na sličnim se nadmorskim visinama nalazi veći dio naselja, dok je zapadni atar, nekada dio velikih podunavskih ritova, znatno niži, nadmorske visine 84-86 m. Dunav je tu nekada zapljuskivao lesnu terasu, te je anegdotalno poznato da je to jedan od razloga zašto se Bereg upravo tako zove, budući da se tumači da je u staroslavenskom značenju ime sela znači »obala«. Bereški *pisak* dio je otoka eolskoga pijeska za koje je poznato da postoje mjestimično između nekada prostanih područja koje je Dunav plavio i obronaka Srednje bačke lesne zaravni (Telečke). Ovaj spaja Bereg i Santovo, no jedino bereški dio nije kultiviran i na njemu rastu stepski travnjaci na oko 150 ha. Pogodnosti pokapanja pokojnika u pijesku, koji se lako kopa i ne zadržava vodu, a i vegetacija se lako čisti, bile su odlučujuće za odluku da se upravo ovdje formira groblje, i tako je već dobrih 300 godina. Čini se da je prije toga groblje bilo nešto sjevernije.

Projekt zajednice

Na samom ulazu u groblje, na početku Gakovačke ulice, nalazi se mrtvačnica koja je djelo lokalne zajednice. Naime, u vremenu ekonomskih sankcija, a najviše 1994. i 1995. godine, Mjesna zajednica Bereg prihodovala je velika sredstva od naplate pristojbi od građana Mađarske (iz susjednih sela okolice Baje) koji su u Bereg u rezervoarima svojih automobila donosili gorivo i na javnoj površini, te u pojedinim kućama ga prodavali. To jest bio šverc, ali budući da je bio jedini način

opskrbe gorivom tih godina, vlasti su ga tolerirale. Svaki prodavač goriva na za to uređenoj javnoj površini plaćao je dnevnu pristojbu, a za to je bio angažiran inkasant MZ Bereg. Od tih pristojbi je, po prijedlogu Savjeta Mjesne zajednice, investirano u seosku infrastrukturu. Na prvom mjestu bila je izgradnja mrtvačnice na groblju, kako bi se ukinulo držanje pokojnika po kućama do sprovoda, a

Svećenici na popisu na nadgrobnom spomeniku Davora Kovačevića

Mrtvačnica (kapela sv. Ane)

time onda i sprovodne povorke do seoskoga groblja. Mrtvačnica je završena 1997. godine. Ima središnju prostorijsku za oproštaj od pokojnika, kao i pomoćnu prostoriju. Na pročelju, pokraj nadstrešnice iznad ulaza, nalazi se mali zvonik, a ulaz ima na pročelju i simbol kršćanstva, te nije čudno da se mrtvačnica kolokvijalno naziva kapelom.

Uobičajeni naziv u službenim dokumentima za ovaj objekt jest »kapela«. Ipak, po dobivenim podacima iz arhiva Subotičke biskupije, nije riječ o posvećenom, niti blagoslovljenom objektu za bogoslužne namjene. Naime, delegacija Pastoranog vijeća bereške župe sv. Mihovila 1997. godine bila je kod tadašnjeg subotičkog biskupa **Ivana Pénzesa** i tražila suglasnost da mrtvačnica zaista bude katolička kapela, no nisu je dobili. Po dolasku u Bereg župnika **Davora Kovačevića**, 1998. godine, češće se s njegove strane spominjao naziv »kapela sv. Ane«, te je ondje postavljen kip svete, o njezinu blagdanu slavljena misa, a sprovodne mise za pokojnike katolike isti je svećenik redovito slavio i uoči samih spirova.

Skrb za groblje i znameniti pokojnici

Budući da je Bereg bio i ostao malo mjesto, i da je u povijesti redovito bio mjesto nastanjeno ne odveć bogatim žiteljima, na samom groblju nema ni obiteljskih kapela ili drugih sličnih sakralnih građevina. Ipak, vjera šokačkoga hrvatskog puka, snažno je posvjedočena i na ovome mjestu izgradnjom i skrbi za križeve – vječne znakke Kristove otkupiteljske smrti i nade u uskrsnuće vjernika. Pokraj staze koja vodi od mrtvačnice ka vrhu groblja nalazi se križ koji je dao podići **Ivan Srimac** 1914. godine. Srimac je rođen u Beregu 1886., a kao dječčić od 14 godina otišao je u Ameriku. Nikada se više nije vratio, ali je poslao novac za kameni križ koji je bio postavljen u središtu sela, pokraj nekadašnjeg kina, a u poslijeratnim godinama na seosko groblje. Obitelj Srimac dala je ob-

noviti taj križ 2025. godine. Na vrhu groblja nalaze se tri križa, koja je 1998. dao postaviti Berežac prof. dr. **Marin Ivošev**.

Ove je godine, po volji pokojnoga dugogodišnjeg bereškog župnika Davora Kovačevića (1959. – 2024.), uređen i nadgrobni spomenik na njegovu grobnom mjestu. Po njegovoj volji, a u koordinaciji **Milorada Stojnića**, predsjednika bereškog Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva **Silvije Strahimir Kranjčević**, na naličju nadrobnoga spomenika nalaze se upisana imena biskupijskih i redovničkih svećenika vezanih za Bereg. Većina od njih rođena je u selu, a **David Barešavić** (1847. – 1873.) i **Ferdo Gromilović** (1829. – 1883.) nisu, no ovdje su pokopani. Ostali su: **Matija Čatalinac** (1878. – 1929.), **Josip Radičev** (1896. – 1975.), **Marko Kovačev** (1911. – 1974.), **Johann Lohrbach** (1912. – 1970), **Marin Kovačev** (1912. – 1998.), **Stipan Tomašev** (1913. – 1945.), **Adam Kovačev** (1914. – 1990.) i **Matija Nikolin** (1919. – 1985.). Ovaj popis istaknut je po želji samoga Kovačevića i on bi trebao za dulje vrijeme podsjećati da je bereška župa u periodu od 41 godine dala osmero svećenika. Tim značajnim brojem se, u omjeru s brojem katolika u župi, ne može podičiti niti jedna župa ni u Subotičkoj biskupiji, ni u današnjoj Srbiji. Isto vrijedi i kad se računa samo broj bereških svećenika Hrvata.

Bereg, selo u kojem je humanitarno *Pokopno društvo* osnovano još 1890. godine, ponosi se i **Antom Jakšićem** (1912. – 1987), njihovim sumještanim, zagrebačkim profesorom i hrvatskim književnikom, ali i **Matijom Tucakvim** (1904. – 1994.), učiteljem i pokretačem kulturnog i općenito građanskog aktivizma među bereškim Hrvatima, kao i njegovim sinom mr. **Jozom Tucakovim** (1929. – 2014.) građevinskim inženjerom, majstorom problemskog šaha. I njima, kao i mnogim znanim i neznanim putnicima Zemljom poteklim iz Berega ispunjena je želja da budu sahranjeni u bereškom *pisku*.

Marko Tucakov

Postporođajne muke

Kada su prošloga rujna, nakon gotovo pola stoljeća, prvi đaci u subotičkoj općini krenuli u škole slušati nastavu na hrvatskom jeziku, činilo se da je njihova malobrojnost proizvod »porođajnih muka« i da će se stvari namjestiti već sljedeće godine. Stigla je, eto, i ta sljedeća godina, ali obrazovanje na materinskom jeziku među vođanskim Hrvatima još uvijek nije prihvaćeno onako kako se željelo. Novih prvačića u hrvatskim odjelima ponovno ima, ali manje od očekivanog, manje čak i od prošlogodišnjeg broja...Imajući u vidu da se obrazovanjem na vlastitom jeziku suštinski čuva nacionalni identitet, sve institucije hrvatske nacionalne manjine morale bi biti aktivni sudionici u animiranju roditelja i djece. Svi zakonski, normativni i tehnički uvjeti su ispunjeni i iz svih organiziranih hrvatskih struktura tijekom cijele godine, a ne samo pred upis, mora ići zajednička poruka – iskoristimo svoja prava, sačuvajmo samosvojnost i upišimo djecu u škole koje sami nismo imali prilike pohađati. Samo tako jasno izraženi signali, koji bi se kontinuirano emitirali u javnosti, bili bi učinkoviti i vodili ka uspjehu.

(Zvonimir Perušić)

Pola stoljeća na marginama društva

Demokratizacijom političkih odnosa, nakon urušavanja sustava zasnovanog na komunističkoj ideologiji, Crkva, pola stoljeća potiskivana na margine, ponovno je počela vršiti slobodno svoje poslanje i postala je vidljiva u životu

društva. Mnogima se to nije dopalo jer su i dalje smatrali da je religioznost privatna stvar pojedinca, koja, ako više i nije nepoželjna »karakteristika«, nema mjesta u javnom i političkom životu, pa se shodno tome ni svećenici ne bi trebali »miješati« u politiku. Ovako postavljen problem stvara lažnu dilemu – za ili protiv angažiranja Crkve i svećenika u životu jedne zajednice, što se vrlo često, budi-mo iskreni, svodi u stvari na zauzimanje određene političke pozicije (lijevo ili desno), a ne dotiče se suštinskih pitanja vezanih za religijsku dimenziju čovjeka i poslanje Crkve u svijetu.

(Jasminka Dulić)

Profesija će ovisiti od hrabrosti novinara

Najava prenošenja osnivačkih prava manjinskih medija na nacionalna vijeća, što je predložilo Izvršno vijeće Vojvodine kao prijelazno rješenje do konačne odluke o vlasničkom statusu tih medija, primljena je u spomenutim medijskim kućama uglavnom s dozom strijepnje. Dvije glavne zamjerke dominiraju u ocjenama čelnih ljudi manjinskih izdavačkih ustanova – nedorečenost takve odluke i nepostojanje konkretnijeg plana cijele ideje, kao i brzina kojom se želi riješiti to pitanje. O tome jesu li nacionalna vijeća prava adresa na kojoj će ubuduće »stano-vati« manjinski mediji, i je li to korak naprijed u odnosu na dosadašnjeg osnivača – Pokrajinu, mišljenja onih kojih se takva odluka tiče još nisu do kraja definirana, mada nisu ni a priori negativna. Ipak, cijela priča o promjenama u statusu manjinskih medija obilježena je velikom neiz-vjesnošću, smatraju naši sugovornici, direktori »Magyar Szó«, »Hlasa ludu« i »Libertate«.

(Vesela Laloš)

Fond »Bela Gabrić« Potrebne prostorije

Fond »Bela Gabrić« je ove godine nakon dodjele pomoći učenicima i studentima o Uskrsu uspio dobiti donaciju od Općine Subotice, ali prema riječima potpredsjed-nika Fonda *Ervin Čelikovića* ta sredstva za sada ne zadovoljavaju potrebe. »Jako lijepa svota je prikupljena u akciji Umje-sto cvijeća, nakon smrti našeg poznatog likovnog stvaraoca *Stipana Šabića*. Za-hvaljujemo njegovoj supruzi koja je spro-vela želju pokojnog umjetnika da se umjesto kupovine vijenaca, taj novac da-ruje fondu. Hrvatsko društvo za pomoć učenicima i studentima *Bela Gabrić* u na-

rednih mjesec dana će početi prikupljanje članarine u Subotici s okolicom i u podružnici Sombor, što će također pomoći uvećanju sredstava za pomoć. Ovo društvo je nastalo u okviru Hrvatskog akadem-skog društva, a želimo i dalje ostati do-sljedni u pružanju materijalne pomoći, ali isto tako želimo da pomažemo i u profes-i-onalnoj orijentaciji. Stoga, očekujemo da dobijemo adekvatne prostorije u kojima bi bila svakodnevna dežurstva i omo-gućen kontinuirani rad da bi mogli pratiti napredak naše omladine u obrazovanju», rekao je *Ervin Čeliković* ističući neriješen problem prostorija, iako je Fond »Bela Gabrić« ove godine dobio sredstva od Re-publike Hrvatske za nabavku računarske opreme.

Seminar za predstavnike hrvatskih udruga i zainteresirane pojedince

Udruge

u digitalnom

okruženju

predavač Filip Čeliković

***korištenje suvremenih alata
i umjetne inteligencije***

teme: društvene mreže, informacija i komunikacija, plakat,
udruživanje i sharing, umjetna inteligencija

SUBOTA
13. IX. 2025. **9** sati
Mala gostiona
– kongresna dvorana
Vermeš **Dalic**

ZAVOD ZA KULTURU
VOJVODANIN HRVATA

TKO RAZUMIJE ŠKOLSKI ŽIVOT?

U školski se život
baš i ne razumijem.
Napišem ponešto,
čitati ne umijem.

Al 'u mojoj kući
razne priče kruže,
čas hrabre, čas plaše.
čemu l' onda služe.

Sestra mi je rekla
da je škola često
jedno baš zanimljivo
i veselo mjesto.
Ali ipak strepim,
jer od Ane brat
učenju je davno
objavio rat.

Sad sam u dilemi
tko je tu u pravu.
Sve češće o školi
ja razbijam glavu.
Ako je sve dobro,
zašto neki pate,
ili ako nije,
što se uvijek vrate?.

Objasniti sebi
školu baš ne umijem.
Kako bih i mogla
kad ih ne razumijem?
Pričekat ću ipak
nek' završi ljeto,
pa u prve klupe
brzo mene eto!

Natali Šarić

Pismo budućim prvašima

Uponedjeljak će prvaši prvi puta krenuti u školu. Prvi puta će se susresti s novim prijateljima iz razreda, prvi puta upoznati učiteljicu/učitelja. Koliko god bili prisutni uzbuđenje i strah, sve je lakše, pa i krenuti u školu kada imaš podršku obitelji, a napose starijeg brata ili sestru, koji su u školi. Koji su tu kad nešto zatreba. Istina, nisu oni tu samo kada zatreba, nego znaju i pomalo »gnjaviti« i dijeliti, ponekad i nepotrebne savjete. Ali što bi bilo da njih nema? Sve bi bilo teže, jednostavnije i ponekad pomalo dosadno. Tako su četiri velike sestre, napisale pisma svojim budućim prvašima.

Draga moja L., seko moja

Škola je jako zanimljivo mjesto i svašta će se događati na odmorima, na satima, ali ako vidiš nešto što ti djeluje ružno ponašanje, samo se odvoji od tog društva koje loše utječe na tebe. Nadam se da će ti se svidjeti sati koji te čekaju. Mislim da ćeš se ti lijepo srediti i ponašati u školi. Imaj povjerenja u sebe. Naravno da će biti uspona i padova, ali znaj da te učiteljica podržava i ako ti nešto zatreba, tu je učiteljica i njoj možeš sve reći. Ako ti je nešto teško i ako nešto ne razumiješ, neko slovo ili broj, zapamti: što god odlučiš učiteljica će te podržati.

N.

Za V. od M.

Uprvom razredu učit ćeš zbrajanje, oduzimanje, množenje i dijeljenje. Iz hrvatskog jezika velika tiskana slova. Učiteljica će te rado poslušati kada imaš neki problem ili neku svoju priču. Bit će i raspusta, velikih i malih. Moraš dignuti ruku kada želiš nešto reći, moraš i slušati i biti dobra, znati pravila u školi. Primjerice, nema trčanja, jer možeš pasti ili sudariti se s nekim. Iz svijeta oko nas učit ćeš o prirodi i o čuvanju Planeta. Likovno je najzabavniji predmet. Tamo na likovnom ćete moći crtati. Na satu razrednika ako budete bezobrazni, onda ćete morati pisati pravila i pričati o tome. Učiteljica I. bit će ti baš jako dobra učiteljica. Ali ćete se morati navići i da će se učiteljica nekad i šaliti s vama, i onda ćete se jako smijati. Hrabro!

Dragi moj brate

Uškoli će te čekati svakakvi sati, naprimjer: hrvatski, matematika, likovno, srpski jezik, tjelesni, glazbeno, digitalni svijet, svijet oko nas, engleski... ali ne brini: uvijek će te učiteljica ohrabriti kada ne znaš nešto. Sigurno ćeš voljeti tjelesni, sva djeca vole tjelesni, zato što ideš vani ili u dvoranu. Vani se obično igraš, a u dvorani vježbaš, ali ne brini – vježbe nisu teške. U školi će te čekati puno djece s kojom ćeš se družiti. Na digitalnom obično tipkaš kompjutor. Nešto što će ti biti najbolje u prvom razredu jeste da nećeš imati ocjene. Meni je glazbeno baš, baš dobar predmet jer volim pjevati. Ne brini, i pjevanje je dobro. I drugi predmeti su također laki, ali ako ti nešto bude teško, samo pitaj učiteljicu i ona će ti sve pomoći.

T.

Za M.

Čekaju te nove knjige i bilježnice. Čekaju te prva slova, čekaju te vaši drugari. Učiteljica će te rado poslušati kada imaš neki problem ili neku priču. Čekaju te nova pravila kada sjedneš prvi puta u školsku klupu. Bit će tu u školi, kao i u vrtiću. Učit ćeš na hrvatskom slova i veliko početno slovo. Ako te nešto muči, hrabro reci učiteljici. Iz matematike ćeš učiti plus i minus, što nije teško, a iz prirode ćeš učiti o svijetu oko nas. Iz likovnog ćeš crtati, a iz glazbenog ćete učiti pjesmice, na tjelesnom ćeš ići vani ili kad je kiša u dvoranu. Sretno i budi jako hrabar.

A.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35 m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Tražim simpatičnu i lijepu Hrvaticu za međusobno učenje hrvatskog i mađarskog jezika. Ja sam »mlad« umirovljenik, po nacionalnosti Mađar. Tel.: 061/6566-577.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa navise.

Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25. Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m² Tel: 063/738-97-85

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade voćke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Prodajem plišanu otunku, strigansku maramu, tkane ponjave i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Osoba s invaliditetom (II. stupanj) traži posao u Subotici. Kontakt telefon: 061/6767041.

GRADSKA UPRAVA GRADA SUBOTICE TAJNIŠTVO ZA GRAĐEVINARSTVO

U skladu s člankom 50. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-isp. 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19, 9/20, 52/21 i 62/23) i čl. od 55. do 68. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade planskih dokumenata (*Službeni glasnik RS*, br. 32/19)

o g l a š a v a

JAVNI UVID U

NACRT IZMJENE DIJELA PLANA DETALJNE REGULACIJE ZA DIO PROSTORA ORUBLJEN ULICAMA MAKSIMA GORKOG, BEOGRADSKA CESTA, BLAŠKA RAJIĆA I SENČANSKA CESTA U SUBOTICI (*Službeni list Grada Subotice*, br. 32/2011 i 28/2019) – sjeveroistočni dio

Javni uvid može se obaviti od 1. do 30. rujna 2025. godine, radnim danima od 8 do 12 sati, u Gradskoj upravi Subotice, Trg slobode 1.

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid u Plan u Gradskoj upravi Grada Subotice, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, ured br. 204 i na službenoj internet stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Primjedbe na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 1. do 30. rujna 2025. godine.

Javna sjednica Komisije za planove bit će održana 21. listopada 2025. godine u 13 sati u zgradi Stare gradske kuće (u Plavoj dvorani), Trg slobode br. 1.

Pravne i fizičke osobe mogu pred Komisijom za planove obrazložiti svoje primjedbe koje su u pisanom obliku dostavljene tijekom javnog uvida.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji

VAŽI DO 2. 9. 2025.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sati i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Ronilački zapisi (II.)

Neplanirana roda u sred ekspedicije Kornati

Moja fascinacija rodama ne jenjava. Proteklog vikenda, u povratku za Sombor, na dionici autoceste kod Novog Sada, gdje postoji gnijezdilište roda i gdje po pet roda stoji na jednome stupu, spoznala sam da ih je neobično malo. I tek tako, spoznala sam da je došlo vrijeme da rode krenu na svoj dugi put. Barrem one najmlađe, koje polijeću sredinom kolovoza. One starije na taj put kreću u prvoj polovici rujna. Uglavnom, kako mi nije pošlo za rukom pronaći gnijezdo crne rode, saznala sam da ih mogu vidjeti u zoo vrtu *Miki* u Kolutu. Kako o njihovu boravku tamo nisam ništa znala, pa ni to hoće li se i one odseliti, panično sam isplanirala odlazak u Kolut za odmah.

Roda uleće u priču o Kornatima

Sada riskiram da ukradem dosta prostora Kornatima, ali osjećam potrebu podijeliti radost svog prvog boravka u ovom divnom zoo vrtu. I točno ne znam odakle bih krenula.

Ove rode ovdje su domaće rode i one se ne sele. Tamo, kod **Mikija**, tako se zove i vlasnik vrta i skrbnik svih tih životinja, predivno je. Te životinje žive u pravom malom raj u često imate dojam da izvede predstavu za vas koliko su spontane i prirodne. Flamingosi su nas oduševili, ždralovi fascinirali, sekretar napravio enigmnu, a uspjela sam se i zaljubiti u jelena po imenu Igor. Međutim, sve

crne neodoljive rode, orao, japanski ždral i sve one razdragane koze, jeleni, medvjedi... svi su pali u sjenu događaja kojem smo svjedočili.

Pri ulasku u dio gdje su bile dvije alpake i pokušaju da im se što više približimo, izbjegavajući da nas pljunu (do tada smo mislile da su ljame), na zemlji smo uočile nešto sklupčano, za što nismo znale niti što je niti je li živo. U sljedećem trenutku veća, crna alpaka prišla je »klupku« i njuškom ga pomicala – a klupko se počelo meškoljiti i uspravljati na svoje duge i nespretne noge. Klupko ne samo da je bilo živo, nego je bila beba alpaka koja se, kako smo kasnije saznale, oždrijebila malo prije našeg dolaska i to tako da ni sam gazda Miki nije znao da će ovaj par dobiti prinovu. Bila mu je sumnjiva debljina mame alpake, ali nije bio siguran. I tek tako, od ideje da vidimo samo crne rode, do situacije u kojoj svjedočimo dolasku na svijet male alpake (ja je zovem Alama), prošlo je jako malo.

Sigurni ste da bih mogla još nekoliko stranica ispisati o ovom posjetu, o svakoj ptici i svakom stanovniku, a posebno o gazdi Mikiju, koji je tek izašao iz bolnice u kojoj je završio jer je zadobio teške ozljede od noja, koji je u potrebi za dominacijom postao opasan i iz tog razloga više ne živi u ovoj skladnoj zajednici. Ipak, završavam ovaj dojam i vraćam se svojim ronilačkim zapisima. Nema zamjeranja jer bi ostaviti priču o rodama, koje su krenule u svoju seobu, za kasniji period, bilo jednako kao pisati o polasku u školu u listopadu.

Dan prvi

Nakon uglavnom prespavane nevere i svih vremenskih nepogoda koje ona donosi, osvanulo je vrlo hladno jutro. Na to su nas neki od onih koji prate prognozu ranije upozorili, pa smo imali i poneku topliju stvar. Naravno da vas loše vrijeme, osobito hladno, ne oduševi kada ste na ljetnjem odmoru, ali kada ste tu da ronite, onda to ne bi trebalo puno dirati jer ste pod vodom »zaštićeni« od toga. Da, ali ne zaboravimo, ovoga puta živimo na brodu i s njega ronimo, dakle uvjeti ograničavaju mjesta koja su sigurna za sidrenje, a samim time i naše ronilačke lokacije.

Ipak, toga prvog dana zapućujemo se prema mjestu Sali, koje se nalazi na Paklenim otocima i gdje ćemo prespavati te večeri, a na putu do tamo uspijevamo napraviti dva zarona. Prvi je na lokaciji imenom Mrtovnjak, a drugi Punta Parda, otok Iž. To je vjerojatno mnogima manje važno, ali volim sve sačuvati od zaborava.

Nastavak, naravno, u trećem, završnom dijelu, jer nam je ovaj većinski ukrala roda i nova pridošlica Alama.

Gorana Koporan

Bliži se kraj prijelaznog roka

Nove akvizicije, novi potencijal

Prvi dan rujna označit će kraj dugog ljetnog prijelaznog roka za nogometaše na europskim meridijanima. Tko je što uspio napraviti i kako će u novoj, već uveliko započetoj, sezoni izgledati najbolje hrvatske momčadi?

DINAMO

Čini se kako je nabolja Dinamova akvizicija u proteklih nekoliko mjeseci njegov sadašnji predsjednik uprave, a uskoro (izbori su 13. rujna) i predsjednik kluba, proslavljeni kapetan **Zvonimir Boban**. Njegovim povratkom na Maksimir u klubu je doslovno započela nova era, a prvi rezultati su već polagano vidljivi. Promijenjena je gotovo cijela prošlosezonska momčad koja je kiksala u borbi za naslov i propušta ovosezonsku Ligu prvaka, što je golemi udarac na klupsku blagajnu (cca. 30 milijuna eura). Ali zato je novi lider odlučio napraviti velike kadrovske rezove i »modru svlačionicu« naseliti s brojnim igračkim osveženjima. Domaće prinove su: **Moris Valinčić (Istra)**, **Mateo Lisica (Istra)**, **Bruno Goda (Rijeka)**, **Robert Mudražija (Lokomotiva)** i **Marko Soldo (Osijek)**, dok su novi Dinamovi internacionalci: Škot **Scott McKenna (Las Palmas)**, Španjolac **Sergi Domínguez (Barcelona B)**, Austrijanac **Dejan Ljubičić (Köln)**, Španjolac **Gonzalo Villar (Granada)**, Portugalac **Cardoso Varela (Porto U19)**, Šveđanin **Matteo Perez Vinlof (Austria)**, Alžirac **Monsef Bakrar**

(*New York*) i povratnik **Gabrijel Vidović (Bayern)**. Uz sve navedene nogometaše Dinamo je promijenio i trenera, pa je sada šef struke domaći stručnjak **Mario Kovačević** koji je stigao iz koprivničkog *Slaven Belupa*.

HAJDUK

Od kako je 1. HNL, ali i modernog hrvatskog nogometa, najveći rival zagrebačkoj momčadi je, naravno, splitski *Hajduk*. Istina, naslov prvaka Hrvatske je nedosanjani san koji traje već više od dva desetljeća. Upravo zbog toga je nova uprava *Hajduka* (i to je svojevrsni dio prijelaznog roka) napravila kadrovske promjene i na mjesto sportskog direktora postavila **Gorana Vučevića**, legendu *Hajduka* i nekadašnjeg nogometaša *Barcelone*. Uz njega je, kao prvi pomoćnik i najbliži suradnik, promovirana još jedna nogometna legenda i doskorašnji prvotimac **Ivan Rakić**. I na Poljud su počele stizati nove igračke akvizicije. Ne tako mnogobrojne kao na Maksimir, ali znakovito birane u nastojanju osnaživanja momčadi koja bi mogla ući u ravnopravnu utrku za toliko željeni naslov prvaka. Prvo je promijenjen trener i na užarenu *bilu* klupu je umjesto gubitnika **Gennara Gattusa** sjeo Urugvajac **Gonzalo Garcia** koji je stigao iz *Istre*. Nogometni kadar domaćih igrača ojačan je dolaskom reprezentativnog vratara **Ivice Ivušića (Pafos)**, **Antom Rebićem (Lecce)**, australskim Hrvatom **Franom Karačićem (Lokomotiva)**, povratnikom

FOTO: HINA FAH

Zvonimirom Šarlijom (posudba Pafos), povratnikom **Markom Capanom** (*Široki Brijeg*) i mladim stoperom **Branimirom Mlačićem** (*Hajduk U19*). Od stranaca novaci u svlačionici su Albanci **Adrion Pajaziti** (*Gorica*) i **Ron Raci** (*Priština*), a sve se više priča o »gotovim« do-lascima Španjolaca **Huga Guillamona** (*Valencia*) i **Edgara Gonzaleza** (*Almerija*).

EUROPA

Pored nabrojanih transfera u dva najveća hrvatska kluba, ovo ljeto će ostati upamćeno i po nekoliko zvučnijih transfera i potpisa hrvatskih internacionalaca. Prije svih to je transfer **Luke Modrića** u legendarni *Milan*, a kapetan hrvatske reprezentacije je na svom starterskom debiju za *crveno-crne* protiv *Cremoneseca* (1:2) postao služ-

beno najstariji debitant u povijesti *Seria A* s 39 godina, 11 mjeseci i 14 dana. Unatoč činjenici kako je bio zadužio majicu *Tottenhama* s brojem 16, čini se kako će jedan od najvećih hrvatskih talenata, 18-godišnji **Luka Vušković** ove sezone igrati na još jednoj posudbi, i to u majici HSV-a. Pregovori su još u tijeku. Reprezentativci **Ivan Perišić** (*PSV*) i **Josip Juranović** (*Union Berlin*) obnovili su ugovore sa svojim aktualnim momčadima, a nekadašnji *vatreni* **Josip Brekalo** novi je igrač *Real Ovieda* u koji je besplatno stigao iz *Fiorentine*.

D. P.

Foto: HINA

POGLED S TRIBINA

US Open

Posljednji Grand Slam sezone, US Open, počeo je u nedjelju, 24. kolovoza, i na njemu će hrvatski tenis predstavljati petero tenisača i dvije tenisačice. U glavnom ždrijebu singl turnira plasman su izborili **Marin Čilić** (62) i **Borna Ćorić** (105) prema rankingu na ATP ljestvici, te **Dino Prižmić** (124) koji je svoje mjesto izborio prolaskom kroz kvalifikacijski turnir. U turniru muških parova nastupit će i dva najbolja hrvatska dubl igrača, **Mate Pavić** i **Nikola Mektić**, svatko sa svojim parom. U pojedinačnoj konkurenciji tenisača svoje mjesto zaslužile su rankingom na WTA ljestvici **Donna Vekić** (49) i **Antonia Ružić** (69). Očekivanja su, što se tiče obje poje-

dinačne konkurencije, vrlo suzdržana i plasman u svaku novu rundu može se smatrati uspjehom. Možda bi Vekić mogla napraviti nešto više, ali s obzirom na trenutačnu formu i to je samo u spekulativnoj sferi. S druge strane hrvatski »dubleri« uvijek su u najužem krugu favorita, jer Pavić je trenutačno br. 3 na ATP dubl ranking ljestvici, dok Mektić stiže u New York kao osvajač Masters turnira 1000 u Cincinnatiju. U svakom slučaju, očekuje nas odličan turnir na zatvaranju Grand Slam sezone 2025. i svi ljubitelji bijelog sporta imat će prilike da u tekuća dva tjedna uživaju u vrhunskom tenisu. Na koncu, dodajmo kako će nakon dva desetljeća i Subotica (TK *Spartak*) imati svoju predstavnicu na jednom Grand Slam, jer će u kvalifikacijama turnira juniorki nastupiti i **Lana Virc**.

D. P.

Umotvorine

- * Poražen je samo onaj tko odustane.
- * Dok uživaš, šuti. Dok šutiš, uživat ćeš.
- * Dobri i mudri žive tihim životima.

Vicevi, šale...

Kod liječnika:

- Zbilja ne mogu utvrditi što Vam je. Mislim da je to zbog alkohola.
- U redu doktore, doći ću kad se otrijeznite.

Zakačim slučajno ramenom prolaznika na ulici i on meni:

- Imaš neki problem?
- Ja mu sve ispričam i evo plaćemo obojica.

Aforizmi

- * Učini ono što možeš, s onim što imaš, tu gdje jesi.
- * Nemoj biti veliki čovjek. Budi čovjek i bit ćeš veliki.
- * Pustite ljude da glume ono što nisu. Ionako nika-da neće biti ono što se pretvaraju da jesu.

Vremeplov – iz naše arhive

Terensko istraživanje u Monoštoru, 2015

Didine pripovitke (iz knjiga Balinta Vujkova)

Đavolova sonjaka

Jedan siromak godinama služio kod spaije, a ništa nije steko. Dosadi to njemu. Mislio jedared, mislio dvared, a kad bilo trired on i smislio. Izlego vraga. Kaže mu:

- Siroma sam, da me obogatiš.
- Mož, al znađeš ti da za to ide duša?
- Sader ti služi mene, a dok duša krene ko zna ko će koga po rebrama. I zbiljam đavo mu sve nabavio, siromak posto gazda. A kako ne bi bio gazda kad pošalje đavola da donese vode, a kad izbije vranj iz butunje misto vode sipaju dukati. Pun svinjac i kokošinjac, pun čabar za mast, puna kupusara i vrića, al i đavo uvik za petama, čeka kad će doć vrime da gazdi uzme dušu. Đavo čeka, a gazda bi da onaj ne dočeka. Što dalje, sve manje mu se rastaje od duše. Slatko i duši i tilu koje tako dobro živi. Volio bi čovik sader da đavola skine s leđa i jedared mu kaže:
- Ne bi i mi mogli kidat tu našu pogodbu? Znađeš, bićeju svatovi, ko će mi doć kad si ti u kući?

Laže on to, a đavo veli:

- A ko kaže da ne mož?! Sa mnom se sve mož, zato i jesam đavo. Deder ti meni za tri dana nabavi što ja nisam vidio na svitu i ja sam isplatit i još ću tebi bogato platit.

Sad su gazdu buve ujile za srce! Šta to mož bit što đavo nije vidio?! Ide tužan, misli, svako jutro mu se na glavi rosa uvati, ni ne spava u kući. A imo on lipu sluškinju, bilo joj dvadeset godina. Pita ona:

- Gazda, šta je tebi?
- Nije dobro.
- Nije dobro ni meni što moram bit tuđa sluškinja, al zato nisam uvik tužna, znam i zapivat. Šta je lošo kod tebe?
- Sve on kaže, a ona veli:
- Nije to ništa, ako ćeju zbiljam bit svatovi.
- A čiji svatovi bi bili?
- Tvoji i moji.

– To nije lud divan – obradovo se on, a ona kaže što ćeju napraviti. Drugo jutro sluškinja iznela stol, pa uvela kravu i vezala je tamo di je bio stol. Glavu joj pogmurila i pokrila, a sonjaku namistila iznad repa. Gazda sio, komad kruva u ruke, pa zamače u sonjaku, a đavo već tamo.

– Baš dobro, hajde da jidemo, ne volim da jim sam – gazda ga zove u društvo.

Đavolu iskočile oči, gleda kravu, gleda, a gazda:

- Šta je, nisi još vidio ovaki stol?!
- Vidio, vidio, kako da nisam vidio – laže đavo, jel se sitio pogodbe i brže komad kruva da će zamočit u sonjaku.

Gazda njeg za ruku, ta za papak:

- Ne tamo, ubo te bik da Bog da! To je za krstite duše. Znadem ja šta bi ti tío: da popo vidi kako ti dajem iz te sonjake i evo mene još danas u paklu.
- Dobro, dobro, al di ću ja osolit kruv?

– Evo, za tebe je sonjaka namimstita ispod stolnjaka – pa mu pokaže ispod repa.

Kad je đavo podigo rep, on oma nos u bradu:

- Au-au, zašto moja sonjaka tako smrdi?
- Možda se so uplisnivila.
- E, to još nisam vidio na svitu da se so uplisnivi. Svaki znade da so čuva od plišnja.
- Al ne i taka koja se u sonjaki nosi priko desetak godina – gazda se nasmije.

Tako oni privaru đavola, a on se toliko naljutio da je ošo čak u sinje more. Platío je još puno, kako je obećo, al ne znam koliko jel nisam bio na isplati. Znam samo to da ga je gazda i sa kravom privario, jel nije bila starija od pet godina.

Krilati momak, 2005.

Manje poznate riječi:

- sonjaka – soljenka, posuda za sol
- butunja – drvena čaša s drškom
- čabar – drveni sud za vodu ili drugu tekućinu
- kupusara – drvena posuda za kiseli kupus, kaca
- pogmurit – pognuti, spustiti

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Klidža

Nemam mira. Vrtim se po dvoru tamo-vamo koda s pun-dravci unišli u mene. Možda b se čegagod i latio al ni mi do ničeg. Uvatile mi i nikaka dosada. Vala taki dan. Krenem na sokak. Isapim vala će kogod naić pa ć se malo divanit. Čeljadi al ni od tog ništa. Žive duše na sokaku a sunce palji. Nemaš se di sakrit, nema lada ispid kuće. Oma se sitim duda što su kadgod bili ispid kuće. Potli duda bili orasi i lipe. I ka j sunce najviše paljilo kod nas bilo lada. Taman ću u dvor kad iza čoška ide nikaka dičurlija. Kako idu bliže tako je pripoznajem. Ni okrenit se nisam stigo evo su. Baš grlata, cura će: »Čiča Marne dosadno nam pa smo se zaputili kod vas. Možete nam ope divanit kako j kadgod bilo«. U glas će svi: »Možete?...?«. Pitam: »Ti taka mala a grlata ti s od Tamburini? Tonka se zoveš ako dobro pamtim?«. Ona potvrđiva. Taman ću reć da mož kad se zaustavljiva limuzina. Faš izlazi a ja u sebe isapim: »Srića. Evo mene spasa. Sad ne moram študirat šta ću im divanit«. Dok unilazimo u dvor dica divanu i faš Jozi kako im dosadno pa su došli kod mene mal na divan. Martin Čelarev će: »Čiča Joza baš nam drago što se potrefilo da ste i vi došli«. A faš vala naraso ka j čo. Ne čeka već počinja: »Dosadno vam? I sokoćala od mobilnog vam dosadila? Ne znate šta b se sigrali?«. Dica potvrđivu a on objašnjava da se dicma prija ni moglo desit da im dosadno. Da se ako ni s moralli štagod radit oma našlo kako sigranje. Divani »Eto tu ispid čiča Jozine kuće ispod duda bilo j glavno misto u selu za klidžat se. Znae šta j klidža? Znae šta j klidžanje?«. Dica ga bilo gledu. Odgovaru da ne znu. On će dalje: »Jal faše da se sićaš?«. Ja potvrđivam: »Ta kako se ne b sićo«. Faš nastavlja: »Klidža je kliker a klidžanje je sigranje s klikerovma. Jeste čuli za tako štagod?« Potvrđivu da znu šta j kliker al odgovaru da ne znu šta j klidžanje. Faš tira dalje: »E za klidžanje j tribalo napraviti partiju od najmanje dva diteta što imu klidža. Ka j partija od četir-pet onda j najlipše. E tu ispod duda bila ravna zemlja skoro brez trave. Tu se iskopala ropa koju su prvo svi morali klidžom trefit ako b da možu gađat drugog. Svako j imo i klidžu tirača s kojim je najbolje zno potrefit. Kad potrefiš klidžom tuđeg klidžu onda ti taj mora ko platit, dat klidžu. Što b rekli, otpuljiš mu klidžu. I nise klidžalo sam kod čiča Marina već na mlogo mista u selu. Žene ni s voljile da se dica klidžu di j klupčica jel su se tamo vazda bušile rope i grajila dica. Ako j kod kake klupčice i bilo klidžanja to j bilo kad nema nikog od stariji da sidi na nje«. Ajd da ja malo dodam: »I skupljali se klidže. Bilo svakojake fele klidža pa su se dica i minjali za klidže. Ženske se nikako ni s klidžale. Sićam se da su čiča Vinka prozvali Klidža. Potli i cilu kuću zvali Klidžini. Voljio se a i zno se klidžat. Ako j bilo partija ni se išo drugo šta sigrat dok ni otpuljio svima. Taj ni sam ne zna koliko j otpuljio klidža«. Bome kaj žena viknila s druge strane dvora da j stigla paradička raspršili se svi. Kraj klidžanja.

U NEKOLIKO SLIKA

Interetno, Subotica, 2025.

SVEČANI PRIJAM PRVAŠA

SREDNJE ŠKOLE

utorak, 2. 9. 2025.
dvorište Hrvatskog doma – Matice
(Preradovićeva 11, Subotica)
s početkom u 19 sati

Veselimo se vašem dolasku!

SVEČANI PRIJAM PRVAŠIĆA

OSNOVNE ŠKOLE

***ponedjeljak, 1. 9. 2025.
dvorište Hrvatskog doma – Matice
(Preradovićeva 11, Subotica)
s početkom u 18 sati***

Veselimo se vašem dolasku!

13. SEPTEMBAR 2025

GASTRO FEST

U dvorištu župe Nikinci

Prijava ekipa na broj mobitela: 063/174 31 78

Za sve učesnike obezbeđeno meso

**Tokom festivala zabavljace
Vas tamburaši**

Pod pokroviteljstvom:

Središnji državni ured za Hrvate
izvan Republike Hrvatske

OSIGURAJTE VAŠ DOM i sve ono što ga čini domom

**MILENIJUM[®]
OSIGURANJE**

VRLO JE DA MISLIMO NA SUTRA

Osiguranje za vaš dom, stvari u njemu i članove domaćinstva

Vaš dom je više od prostora, u njemu je sve što vam najviše znači. Zato je važno da se prema njemu odnosite odgovorno i osigurate ga.

Osiguranje domaćinstva – Siguran kvadrat Milenijum osiguranja je polisa koja podrazumeva osiguranje stana ili kuće, stvari u njima, kao i članova domaćinstva od posledica nepredviđenih okolnosti, kao što su:

požar	izlivanje vode
udar groma	provalna krađa
eksplozija	razbojnička krađa
oluja	lom stakala
grad	odgovornost prema trećim licima

025/ 51 50 350 | 024/ 555-867 | 011/ 715 23 00

Milenijum osiguranje
 milenijum-osiguranje

@milenijumosiguranje
 @milenijumosiguranje

www.mos.rs

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCIJE:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

**Radio Marija Srbije
Radio Maria play**

ILI-ILI

Priključenje **BESPLATNO**

- +** Birate između:
- 6 meseci po **1 dinar** ili
 - 12 meseci sa **50% popusta**

**Astra
Telekom**

011 44 22 009

***Lijepa lica dobre književnosti!
Nova knjiga u nakladi NIU »Hrvatska riječ«.***

Knjiga se može nabaviti u NIU »Hrvatska riječ« po cijeni od 400 dinara.